

Maksuvõlglastele ärikeeld

Maksudest kõrvale hiilijad on riigile võlgu 358,5 miljonit eurot. Justiitsministeeriumis küpseb plaan, kuidas maksu-
petistest ärimedele ette-
võtlusest kõrvaldada. lk 2-3

Lühike jalutuskäik fantoom-Tallinnas

Suur osa pealinnast eksisteerib paberil detailplaneeringutena. Võimalusi linna ruumilises arengus kaasa rääkida aga napib. lk 4-5

Ehitamine läks kallimaks

Korteriühistutele jagatud toetused lubavad ehitustöödeks vajalike materjalide eest kõrge-
mat hinda küsida. lk 11

Tulevane superstaar sünnib ka ooperilaval

Muusikatoimetaja Mart Niineste käis vaatamas, kuidas rahvusoperis Estonia otsitakse uusi noori talente, tulevase ooperilauljaid. lk 14

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 250 | TEISIPÄEV, 30. OKTOBER 2012

ajaleht.epl.ee

Foto: AFP/Scanpix

Supertorm Sandy laastab USA idarannikut

- Torm võib purustusi tekitada lausa 12 osariigis. Sajad tuhanded inimesed on saanud korralduse evakueeruda.
- Eile jäid erakorraliselt suletuks New Yorgi börsi uksed, peatatud on ka maailma suurim, New Yorgi metroo.
- Sandy võib otsustada, kes lõpetab tasavägise presidendikampaania võitjana. lk 10

Annetajad hülgasid Reformierakonna

3213 eurot on oravaparteile annetatud tänavu III kvartalis, pärast Silvergate'i skandaali. Kehva tulemust on põhjendatud rahuliku perioodiga, kus aktiivselt annetusi pole kogutud.

16 718 eurot oli partei annetuste summa mullu samal ajal. Viimase kaheksa aasta statistika põhjal pole Reformierakonna ajaloos nii suurt annetuste vähenemist varem ette tulnud. lk 7

JUHTKIRI

Eesti ärikliima häbiplekk

Maksuamet soovib, et Eesti seadused võimaldaksid inimesele, kes on seotud vähemalt kolme äriühinguga ja tekitanud igaühele maksuvõlga vähemalt 5000 eurot, kehtestada ärikeelu. Eriti karmiks teeks kavandamise algstaadiumis oleva seadusemuudatuse see, kui keeldu tohib hakata rakendama automaatselt, ilma kohtuotsuseta.

5000 eurot pole ettevõtluse mõõdupuu järgi väga suur summa. Näiteks 15 000 euro suurusest palgafondist tuleb ettevõtjal umbes nii suur maksta summa tulu- ja sotsiaalmaksuks. Raskustesse sattunud ettevõtjal võib 5000-eurone maksuvõlg seega küllalt hõlpsasti tekkida. Kuid tervelt kolme ettevõttega maksuvõlgnevusse jäämine on juba keerulisem ja võib sageli tõesti – nagu maksuameti ettepanek eeldab – tähendada ettekavatsetud maksupettust.

Maksuametile saab ette heita, et mõnikord ahistavad nad ettevõtjaid liialt, kuid ärikeelu küsimuses tuleb neid suuresti toetada. Ettevõtte asutamine on Eestis viimas-

te aastatega tehtud äärmiselt lihtsaks, kuid ettevõtete lõpetamise vallas valitseb suur korralagedus. Sage lugu on see, et ettevõtjad ei esita pankrotiavaldust aegsasti – osa hooletusest, osa tahtlikult –, mille tulemusel on ettevõtted pankrotimenetluse alustamise ajaks nii

Kiiremat ärikeeldu Ettevõtete asutamine on tehtud lihtsaks, aga ettevõtete lõpetamise vallas on korralagedus.

viletsas seisus ja varadest tühjaks kanditud, et võlausaldajatele ei jää midagi, räpaste ärimaneeridega ärimees aga saab küllaltki muretult uuele ringile minna.

Maailmapanga värske analüüsi „Doing Business 2013” järgi on Eesti maksejõuetuse lahendamise tulemuslikkusest 185 riigi hulgas Eesti alles 72. kohal. Võrreldes ärikeskkonna teiste komponentidega on see valdkond Eestis kõige halvemal järjel. Maailmapanga võrdlusjuhtumis on võla nõuete rahuldamise määr Eestis 38,5 protsenti ning protsess kestaks kolm aastat. Soomes (5. koht) saaks sarnane juhtum lahenduse vähem kui aastaga ning nõuete rahuldamise määr oleks 90 protsenti.

Vahe on tohutu ja oluliseks põhjuseks on erinevad arusaamad sellest, millised äriavaldused on eetilised ja millised mitte. Neid inimesi, kelle „ärimudel” ongi maksupettus, on Eestis maksuameti hinnangul tuhatkond. Praegused seadused ja riigikohtu praktika neid ettevõtlusmaailmast eemal ei hoi. Peale saripetturite leidub ka ettevõtjaid, kes heal ajal ajavad äri enam-vähem ausalt, aga raskuste tekkides pööravad kõverale teele.

Seadusemuudatused, mis tõstavad ebaausa äri ajamise ning tankistiteenuse hinda, tulevad Eesti ärikeskkonnale kasuks. Praegused ettevõtete tegevuse lõpetamise kombid on Eesti ärikeskkonna häbiplekk. **•**

REPLIIK

Ooper võttis popilt snitti

Eile laulsid üle Eesti eelvoorudest kokku kogutud noored Estonias ette klassikarepertuaarist pärit palasid – komisjon valis Estonia Ooperistaari.

Arvata võib, et konkursi eestvedajal Neeme Kunin gal tuli sellise võistulaulmise mõte, jälgides poeg Marten Kuninga ponnistusi superstaarisaates. Ja mis siis. Noorte meeldib võistelda ja Estonia OPERAtsioon näitab, et lauluandeid saab koguda ka sõbralikus ja loomingulisel õhkkonnas, mitte vaid plinkivate stroboskoopide all, stilisti valitud ürbid seljas. Edu kümnele finalistile, kes ei saa auhinnaks plaadilepingut, vaid midagi kestlikumat – kuuekuulise koolituse. **• Mari Peegel**

Lk 4 Madle Lippus: sobiva hetke saabudes tegelikeks hooneteks muunduda võivate detailplaneeringute maht on jahmatavalt suur.

MUSTPEADE KOHTUISTUNG

Reedel toimub Tallinna halduskohustus avalik istung Mustpeade maja tagastamise vaidluses. Kohtu esimees määras Tallinna linna kaebuse erandkorras läbivaatamiseks kolmeliikmelisele kohtukoosseisule. **Delfi**

ÜHA NOOREMAD ON KODUTA

„Koduta inimeste hulgas on tendents noorenemise poole. Ka mitte ainult nende hulgas, kes tänaval on, vaid ka nende hulgas, kes otsivad juba ühiskodu vormi. Jah, kahjuks on see seltskond

noorenenud,” nentis Tallinna sotsiaaltöö keskuse direktor Kersiti Põldema. Kadaka tee ühiskodu noorim elanik on näiteks 21-aastane. Neljapäeval avatakse aga Akadeemia teel uus öömaja. **ERR**

Plaan: maksuvõlg

Ligi pool Eesti maksuvõlgadest on vaid tuhande ärimhe tekitatud.

Justiitsministeerium peab plaani kehtestada neile ärikeeld.

Kui ettevõtja reeglite järgi ei mängi, siis ta firmat asutada ega juhtida ei saa.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epL.ee

Maksupetised lähevad Eesti riigile väga kulukaks: oktoobri alguse seisuga olid maksudest kõrvale hiilijad riigile võlgu 358,5 miljonit eurot. Kujundlikult võttes: selle raha eest oleks nii arstid kui ka õpetajad saanud ilma streikimata ja mitmeks aastaks kogu palgatõusu, mida nad palusid. Oleks ülegi jäänud.

Kõige sünge on arvu juures see, et ligi pool röögatust võlasummast on riigi mastabis võttes vaid käputäie musta südametunnistusega ärimest tekitatud. „Hakkasime selle aasta alguses vaatama, et võlgade taga on ju inimesed. Meid ennastki üllatas, et nägime umbes tuhande inimese puhul süsteemset tegevust. Nad olid osalenud ettevõtete juhtorganites ja neist oli maha jäänud vähemalt 5000 eurot maksuvõlga. See pole selline väike maamaksuvõlg, see on tahtliku tegevuse tagajärjel tekkinud võlg,” ütles maksu- ja tolliameti peadirektor Marek Helm.

Kokkuvõttes: umbes tuhat ärimest kokku umbes 2800 ettevõttes on riigile praegu võlgu ligi 144 miljonit eurot. Mäletate, kuidas õpetajad oma palgatõusu eest võitlesid ja kuidas riigieelarvest eraldati selleks lõpuks vaid 7,5 miljonit eurot? Üksnes tuhande maksupetise kõrvaletõstetud raha eest saaks kõigile Eesti õpetajatele ligi 20 aastat lisaraha maksta.

Maksuamet nendib, et praegune süsteem ei võimalda maksupettureid takistada ja vaja on karmimaid lahendusi. „Kogu aeg räägitakse, et Eestis on lihtne ettevõtet alustada, aga ettevõtlust ei alustata iga kord vaid heade kavatsustega, vahel püütakse leida momenti, kus saab tekitada maksuvõla,” rääkis Helm. „Seega on selge, et praeguse

praktikaga seda tegevust peatada ei saa. Ettevõtte lihtsale alustamisele vastukaaluks peab tulema see, et pettureid saaks ka lihtsalt eemal hoida. Siit tulebki meie ettepanek ettevõtlustökendiks, mis puudutaks nii võlas ettevõtete omanikke kui juhtorganite liikmed, kel on juriidiline õigus teha tehinguid, mille tagajärjel võib maksuvõlg tekkida.”

Maksuameti plaani kohaselt võiks ettevõtluskeeld tabada inimest, kes on seotud vähemalt kolme äriühinguga ja tekitanud igaühele vähemalt 5000 eurot maksuvõlga.

Palju vastutustundetuid

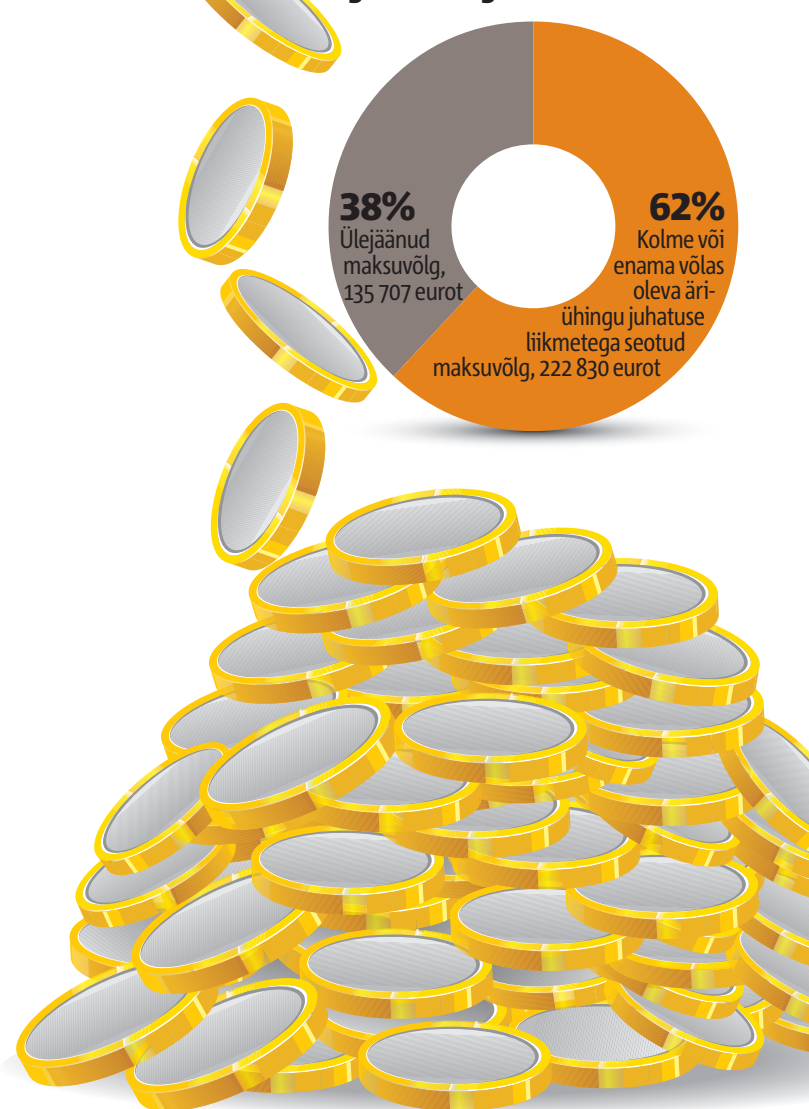
Justiitsministeeriumis töötatakse praegu välja kava, kuidas täpselt maksupetiseid ettevõtlusest eemaldada. Peamine valupunkt on ettevõtte, kus pettus algab juba juurest: omanik paneb juhatuse liikmeteks variisikud, kellel pole ettevõtte tegevusega midagi pistmist, neil pole ka (ametlikku) vara.

Kui ettevõtte tegevus hakkab kiiva kiskuma ja võlad kuhjuvad, asutatakse uus äriühing, mille puhul varade üleminekut tõestada on keerukas. Kui lõpuks pankrotiavalduse esitamiseni jõutakse, on viimane vararaks ettevõttest välja kanditud ja võlausaldajatele (ja maksurahast ilma jäänud riigile) jäävad vaid pikk nina ja tühjad pihud. Skeemi autor aga tegutseb juba järgmises ettevõttes, kus hakkab kogunema järgmine võlakuhi.

Eesti seadused võimaldavad ka praegu kehtestada nii ettevõtlus- kui ka ärikeelu, kuid seda paraku nii, et hambad eelmainitud skeemile ei hakka. „Ärikeeld ja ettevõtluskeeld on praegu Eesti seadusandluses olemas ja see, mida meie teha plaanime, ei ole samastav ettevõtluskeeluga,” selgitas justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus.

Võlgnike arv

Maksuvõlg oktoobrikuu alguse seisuga

Allikas: maksuamet; graafika: Maret Müür

Firmaomanik paneb juhatuse liikmeteks isikud, kellel pole tegevusega pistmist.

Tuhat ärimest kokku 2800 ettevõtet on riigile võlgu ligi 144 miljonit eurot.

Ärikeeld on sätestatud pankrotiseadusega ja keelab pankrotimenetluse ajal või järel olla juhatuse või nõukogu liige. Ettevõtluskeelu sätestab karistusseadustik ja see on teatud majanduskuritegude eest sätestatav lisakaristus.

Praegu justiitsministeeriumis välja töötataval tökendil on märksa laiem kasutusvõimalus ja see aitaks räpaste ärimaneeridega ettevõtjad mõneks ajaks tegutsemisvõimetuks muuta. „Ühiskonnas on probleem selles, et on palju isikuid, kes suhtuvad vastutustundetult oma juhatuse liikmete kohustustesse – näiteks ei esita õigeaegselt pankrotiavaldust –, ja selle tagajärjel satub äriühing nii rasketesse olukordadesse, et isegi pankrotimenetlust pole võimalik läbi viia. See aga mõjutab väga valusalt võlausaldajaid, sest siis pea-

Täna digilehes

●●● Koostöös Kahvel.ee-ga tutvustame huvitavaid idufirmasid. Esimene on MondayApp.
●●● Kreeklastele jääb Eesti säästul elu arusaamatuks.

LUMISED ÕNNETUSED

Möödunud reede varahommikul maha sadanud lumi suurendas liikluskahju juhtusid 73 protsenti, liikluskahjusid oli reedel 53 ja sama palju oli ka kaskokahjusid, teatas If Kindlustus. **Delfi**

OKTOOBRI PANDI DIAGNOOS 21 HIV-POSITIIVSELE

Eestis on reedese seisuga HI-viirus diagnoositud 265-l, sel kuul avastati viirus 21 inimesel. Terviseameti andmeil diagnoositi HI-viirus septembris 16, augustis 29 ning juulis ja juu-

nis võrdsest 27 inimesel. Enim on nakatunud Tallinnas ja Ida-Virumaal. Kokku on aastate jooksul Eestis HI-viirus diagnoositud 8327 inimesel, sealhulgas aids 387 inimesel. **Delfi**

ÜHISTRANSPOORT

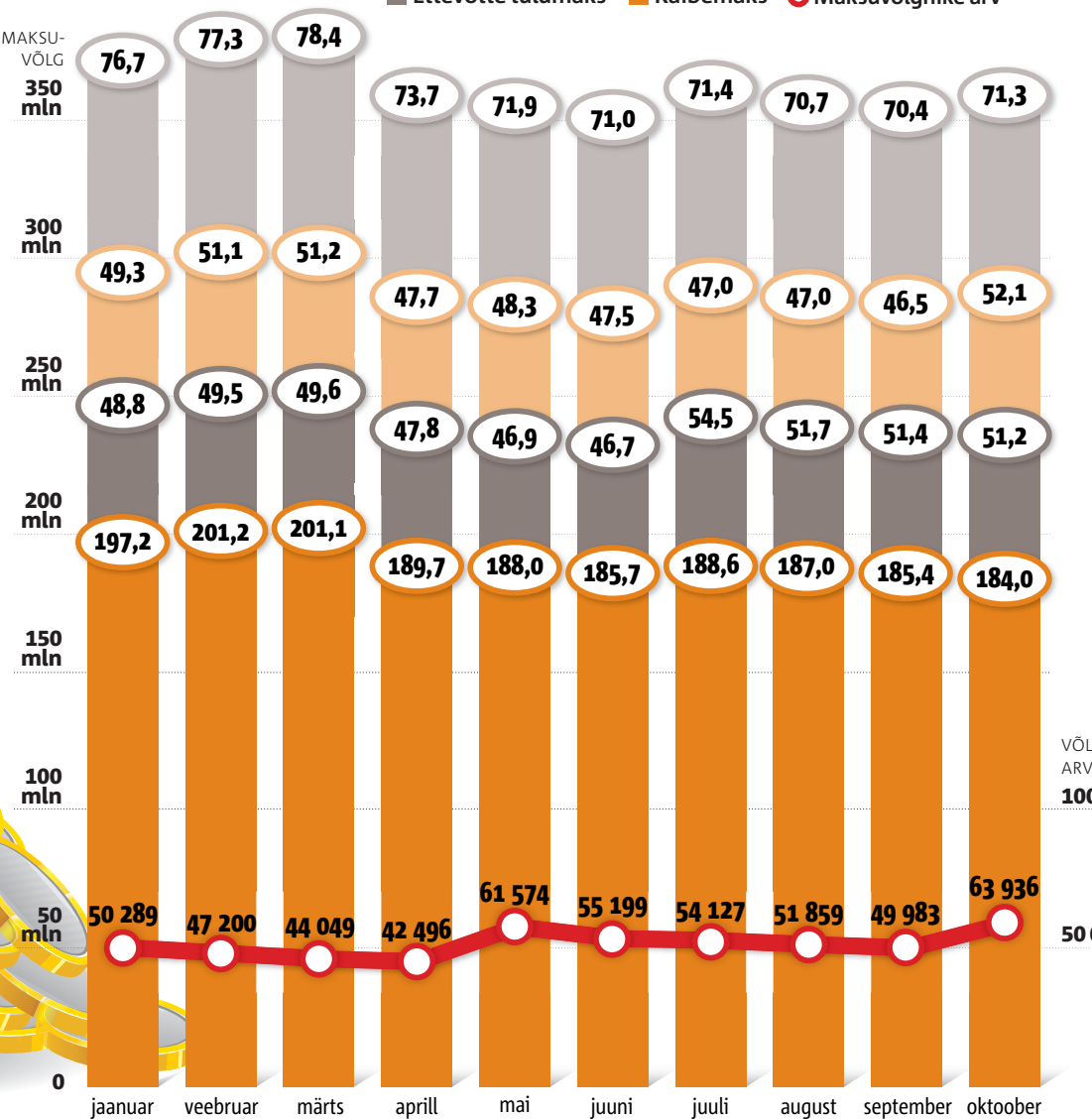
7800 inimest on Tallinna ühissõidukites validaatorist ühiskaardiga vähemalt ühe piiksu välja meelitanud, kinnitas Tallinna transpordiameti juhtivspetsialist Viire Vatsfeldt. **Delfi**

Plasid ärikeelu alla

kasvab, võlasumma väheneb

Maksuvõlg 2012. aastal

MILJONITES EURODES

vad ju nemad menetluse kinni maksta. Samas võlausaldajail endil ei pruugi seda raha olla ja asi jääb uurimata,” selgitas Niklus.

Niisiis püüabki justiitsministeerium leida vahendeid, mis mõjutaksid juhatuse liikmeid oma kohustusi täitma: arvestama jooksvalt maksevõimet, jälgima, et netovara oleks piisaval tasemel, ja probleemide korral esitama õigel ajal pankrotiavalduse. „Vaja oleks vahendeid, mis motiveeriksid inimesi neid kohustusi täitma. Meie olime kaalunud ühe vahendina täiendavat tsiviiltõkendit, mis ütleks, et kui inimene pole neid kohustusi täitnud, siis ta ei tohiks olla näiteks juhatuse liige. Kas mõte just sellisena jõustub, pole kindel, sest diskussioon käib alles ministeeriumisiselt,” ütles Niklus. „Lisaks on maksu- ja tol-

liametil idee, et ka neile, kes äriühingu kaudu on juhatuse liikmetena tekitanud maksuvõla, kohalduks mõni haldustõkend, mis ütleks, et ka nemad ei saa enam juhatuse liikmetena tegutseda.”

Automaatne keeld

Seega on riigi plaan lühidalt kokku võttes järgmine: kui oled ettevõtluses reeglite vastu eksinud või maksuvõla tekitanud, siis sa enam uute äriühingute loomises või nende juhtimises osaleda ei saa. Selleks et meede oleks efektiivne ja kiire, kaalub justiitsministeerium võimalust rakendada seda automaatselt.

Mõistagi tekib siin küsimus, kas ühe ja võrdlemisi range meetmega saab n-ö kõigile lajatada. „Kui selle otsuse langetamine, kas isik tohib juhatuse liikmena tegutseda või mitte, jääks kohtu otsusta-

da, siis oleks see ressursi raiskamine. Meie idee on, et see tõkend peaks teatud eelduste puhul rakenduma automaatselt. See aga tähendab seda, et hammasrataste vahele võib sattuda ka mõni aus inimene, kel pole äri lihtsalt õnnestunud,” nentis Niklus.

See pärsiks ettevõtlust ja tekitaks inimestes hirmu ettevõtjaks hakkamise ees: kui ebaõnnestunud, siis kas mul ei lubata enam midagi teha? „Seda ei tohiks teha, sest kui üks äri on luhtunud, siis teine äri võib aidata võlgu maksta. Näiteks kui transpordiäri läks luhta, aga pagariäri õitseb, siis selle arvelt saaks võlgu kinni maksta. Selliseid näiteid on kindlasti rohkem kui pahatahtlikke pätte ja see teema ongi antud diskussiooni kõige probleemsem koht: kuidas saavutada tulem, ilma et ausatele inimestele liiga teeks, mis oleks lubamatu.

Dilemma: kas kõigile saab ühe üsnagi karmi meetmega n-ö lajatada?

Plaani tasemel mõtte seaduseks saamiseni kulub veel palju aega.

Meie eesmärk on see asi selgeks vaielda,” kinnitas Niklus.

Praegu ongi tõkendi täpsem iseloom ja rakendamine veel arutusel ning vaid plaani tasemel mõtte seaduseks saamiseni – kui see üldse selleni jõuab – kulub veel palju aega. „Novembri alguspoolel on plaanis selle ideega [justiits]ministrini jõuda. Kas ja millal minister selle ideega otsustab välja tulla, seda näitab aeg,” ütles Niklus.

Kui ministeerium otsustab plaani eelnõuks vormida, asutakse ka konkreetsemaid seadusesätteid paika panema: kui kaua kavandatav tõkend kehtida võiks, kas keelatakse ära üksnes juhatuse liikmeks olek või ei tohiks olla ka nõukogu liige, osanik või aktsionär, kas piirang puudutab vaid äriühingute juhtimist või kehtiks ka mittetulundusühingu või sihtasutuse juhtimisele või näiteks keelaks olla ka riigiametis. ●

KOMMENTAARID

Tankistiteenus läheb ettepanekuga kalliks

Andres Hermet

kohtutäiturite ja pankrotihaldurite koja juhatuse esimees

Mina toetan justiitsministeeriumi ettepanekut. Me räägime Eestis küll vabast ettevõtluskliimast ja liberaalsest lähenemisest, aga tegelikult ütleb maksuamet, et enamik firmasid, mis tekitavad maksuvõlgasid, on ühtede ja samade isikutega seotud.

Viimaste aastate mure on, et pankrotiavaldus esitatakse alles siis, kui firma on varast tühi ja võlad on üle pea kasvanud. Lõpuks palgatakse veel juhatuse liikmeid, likvideerijaid või tankiste, nii et võlausaldajatel jääb vaid võimalus peale maksta.

Sellesama võimaliku haldusõigusliku ärikeeluga kasvab nende isikute arv, kes ei või enam olla juhatuse liikmed, nii suureks, et

tankistiteenus läheb nii kalliks, et ettevõtja hakkab mõtlema, kas riskib niisuguste käikudega või mitte.

Praegu on ärikeelu rakendamine riigikohtu praktika tõttu nii keeruline, et seda sisuliselt ei rakendatagi. Riigikohtu lahend ütleb, et ärikeeld peab olema põhjalikult tõendatud, sest see on hästi suur inimese ettevõtlusvabaduse riive.

Samas näeme, et nende isikute [krooniliste maksuvõlglaste] ettevõtlus on suunatud paljuskü ühele eesmärgile: maksudest kõrval hoidmisele ja vara varjamisele pankrotimenetluses.

Loomulikult tuleb eristada neid, kes on võib-olla oma ala spetsialistid, aga juriidiliselt nõrgad. Sellespärast peaks automaatselt ärikeeld olema lihtsalt vaidlustatav ilma suurte kuludeta – näiteks vastuväite korras, nii et ei peaks hagi esitama.

Koondame 10 000 inimese arvamust plaani kohta

Kersti Kraas

Eesti väike- ja keskmiste ettevõtjate assotsiatsiooni tegevjuht

Praegu ei saa EVEA nimel veel justiitsministeeriumi plaani kohta midagi konkreetset öelda, sest

me alles kogume infot. EVEA koondab kuni 249 töötajaga ettevõtteid. Meil on üle Eesti umbes 1000 liiget ja küsimustik läks laiali umbes 10 000 inimesele. Ootame nende tagasisidet ja siis kujundame oma seisukoha.

Tipp-prokurör Kurm hakkas ametlikult Vaherit nõustama

Siseministeerium

Endise riigiprokuratuuri

süüdistusosakonna juhi

Margus Kurmi käsundusleping sai allkirjad.

Lauri Tankler

lauri.tankler@ep.lee

Septembris kirjutas Eesti Päevaleht siseministeeriumi plaanist kaasata nõunikuna oma töötajaskonda endine tipp-prokurör, praegu Pariisis töötav Margus Kurm. Nädal aega tagasi saigi töölepingust käsunduslepinguks muutunud dokument allkirjad, mis näitab, et juba augustikuust saidik annab Kurm siseminister Ken-Marti Vaherile nõu.

Kurmi kaasamine siseministeeriumi poliitiliste, õiguslike ja üldiselt strateegiadokumentide väljatöötamisse on tekitanud oletusi, justkui püüaks minister Vaher sillutada Kurmi teed kas kaitsepolitsei juhiks (praeguse peadirektori Raivo Aegi viieaastane ametiaeg saab läbi tuleva aasta juunis) või uuendatava ja suuremahulise keskkriminaalpolitsei juhiks. Kumbagi kavatsust pole kinnitanud ei Kurm ega Vaher.

Kummaline saladus

Omamoodi naljakaks teeb Kurmi töölevõtmise siseministeeriumi salatamine. Kui Eesti Päevaleht leidis septembris ministeeriumi avalikust dokumendiregistrist Kurmi töölepingu tööversiooni ja nõudis selle teabenõudega välja, kadus registrist igasugune viide sellele, et dokument eksisteerib.

Teine, veelgi kurioossem näide pärineb möödunud nädalast. Eesti Päevaleht küsis 22. oktoobril ministeeriumi avalike suhete osakonnast, millal leping Kurmiga allkirjastatakse. Avalike suhete osakonna värske juhataja Tex Vertmann andis märku (kell 14), et leping pole veel sõlmitud, ja veel hiljem, et „lepingu sõlmimise hetke ei oska prognoosida”. Sõlmitud leping registreeriti samal kuupäeval.

Käsunduslepingus on kirjas, et Kurm hakkab Pariisist kasvõi Skype'i kaudu tööandja määratud nõupidamistel osalema, koostab kriminaal- ja korrakaitsepoliitika memosid, ekspertiise ja raporteid ning annab nõu õigusaktide, strateegiadokumentide ja analüüside asjus. ●

ROHKEM VÕI KÜLLALT?

Käes on aeg, et nüüdne „kadunud sugupõlv“ alustaks uue Euroopa ehitamist. Me vajame progressiivset poliitikat, mis ei põhineks kasvu-loogikal. Tõeliselt vabad pole täna mitte need, kes ütlevad „Rohkem, rohkem, rohkem“ (rohkem ostlemist, rohkem krediiti, rohkem looduse hävitamist), vaid need, kelles on jõudu ja usku öelda „Küllalt!“.

POOLA FILOSOOF JAROSŁAW MAKOWSKI (GAZETA WYBORCZA)

UNGARI POLIITIKA

Pole kahtlustki, et kui opositsioon võtab võimu, peab ta jätkama kasinuspoliitika.

UNGARI VASAKPOOLNE FILOSOOF
GÁSPÁR MIKLÓS TAMÁS
(ÉLET ÉS IRODALOM)

SEPARATISMIST EUROOPAS

[Euroopa Liidu] rahvaid ja rahvusgruppe on haaranud absurdne erutus-seisund, et majanduslikuks lahenduseks oleks pöördumine separatismi ja iseseisva riigi rajamine – väide, mis eeldab, et ka Šveitsil tasuks eralduda neljaks riigiks, aga see on miski, mida šveitslastel pole kavatsuski teha. Ainus, mis saaks tagada julgeoleku ja stabiilsuse, on Euroopa, tõeline Euroopa riik. ITAALIA KIRJANIK CLAUDIO MAGRIS (CORRIERE DELLA SERA)

SOBIVA hetke saabudes tegelikeks hooneteks muunduda võivate planeeringute maht on jahmatavalt suur

Ringkäik fantoom-Tallinnas, mis oot

Madle Lippus

Uue Maailma seltsi juhatuse liige

Pakun, et neid, kes enda arvates Tallinna või vähemalt oma kodukanti üpriski hästi tunnevad, on päris palju. Pean silmas tunnetuslikku teadmist sellest, kus kandis asuvad mingit tüüpi hooned või milline on mõnele piirkonnale iseloomulik miljöö või elukeskkond, elu- ja liikumistihedus.

Kuid võtke näpust, tegelikult ei tea te suurt midagi. Olete lihtsalt kursis praeguse füüsilise tegelikkusega.

Märkimisväärne osa Tallinnast on aga hoopiski kujuteldav ja eksisteerib paberil, kehtestatud planeeringutena. On ootel, valmis sobiva hetke saabudes muunduma tegelikeks hooneteks. Nagu viitas Triin Talk 2011. aasta 14. jaanuari Sirbis avaldatud artiklis, on aastatel 1999–2009 Tallinnasse kehtestatud detailplaneeringute maht 21,5 miljonit ruutmeetrit, millest 6 miljonit on elamispinda.

Uue Maailma selts otsustas sel sügisel oma asumi potentsiaalse muutumise visualiseeri-

da ja korraldada tegelikkuses, s.o linnaruumis, kohapeal näituse nii kehtivatest kui ka alles menetluses olevatest Uue Maailma kruntide detailplaneeringutest. Olen teadmist suurest hulgast kehtestatud, kuid ellu viimata detailplaneeringutest kuklas kandnud juba aastaid. Sellest hoolimata raputas meid sel suvel Uue Maailma visiooni tarbeks näitust koostades kohalike planeeringute hulk ja maht: seda asumit puudutavaid planeeringuid oli kokku kümme.

Jahmatav polnud, et kesklinn areneb ja tiheneb – mis on igati positiivne –, vaid see, mil määral võiksid need potentsiaalsed ehitised muuta igapäevast keskkonda. Peale mõne juba ammu täidet ootava väiksema hambaaugu on kehtestatud näiteks detailplaneering kohaliku spordiväljaku – lastestaadioni – rahandusministeeriumi vastas asuva külje hoonestamiseks. Toom-Kuninga tänava kahekorruselise puumaja kõrvale kerkiks mitmetasandiline, üheksa korruseni ulatuv elamu.

Oluline ruumiline muutus on plaanitud ka Luha ja Kristiina tänava nurgale, kuhu lammutatava ühepereelamu asemele on kavandatud 62 korteri ja veelgi enamate parkimiskohtadega rajatis.

Detailplaneering ei aegu

Seejuures ei ole tähtsusetu, et suur osa kõnealuseid planeeringuid on kehtestatud rohkem kui viis aastat tagasi ja seega linnaehituslikus mõttes

sisuliselt vananenud. Kuid kuna praegu kehtiva seaduse järgi ei aegu detailplaneering mitte kunagi (punkt, mida kindasti tuleks muuta), siis on ja jäävad need planeeringud meiega. Oluline on seegi, et kui kord juba kehtestatud planeeringu alusel kasvõi kümme aastat hiljem ehitust alustatakse, ei eelneks sellele ümbruskonnas toimunud muutustest hoolimata mingit avalikku arutelu.

Uue Maailma planeeringunäitusele koos kohalikega tiiru peale tehes tõdes linnaarhitekt Endrik Mänd, et kehtestatud planeeringuid ei ehitata muutunud majandusolukorra tõttu ilmselt kunagi sellisena valmis – aastaid tagasi tehtud kalkulationsioonid tuleb nüüd kriitiliselt üle vaadata. Sellest hoolimata on need võimalikud mahud potentsiaalsed hooned, inimesed ja funktsioonid. Ja selline fantoomlinn ei iseloomusta mitte ainult Uut Maailma, vaid kogu Tallinna ja ilmselt ka Eestit.

Hägused eesmärgid

Kuna linnaruum on viimasel ajal muutunud igapäevaseks aruteluobjektiks, on üpris kiirelt saanud selgeks, et ruumilises planeerimises on suhted sassis ja eesmärgid hägused.

Tundub, et iga uus planeering tekitab terava vastasseisu kohalike elanike ja arendajate vahel. Viimasel aastal on tuliseid vaidlusi põhjusta-

Tallinna ehitusmäärus ei toeta avalikkuse võimalusi linna ruumilises arengus kaasa rääkida.

Fantoomlinn ei iseloomusta mitte ainult Uut Maailma, vaid kogu Tallinna.

Rahandusministeeriumi külje alla, Toom-Kuninga tänava kahekorruselise puumaja kõrvale kerkimise aega ootab mitmetasandiline üheksa korruseni ulatuv elamu.

Foto: Rauno Volmar

HILLAR METSA METSIK MAAILM

LUGEJATE KIRJAD

Hooldajate palk kahekordseks

●●Tervishoiusüsteem pole mitte tavaline äritegevus, kus ainsaks peaeesmärgiks on suure ja kerge kasumi saamine, vaid tervishoiukorralduse süsteem peab kindlustama igale abivajajale kohese arstiabi. Arstiabi ei sarnane muude ostetavate teenustele või kaupadega. Muu teenuse saamine võib mõned päevad venida. Aga arstiabi on paljudel juhtudel kohe vaja.

Seda ei saa pidada normaalseks, et kohalik perearst peab olema ettevõtja. Miks mitte rajada maapiirkondadesse tervisekeskusi, kus töötab riigilt palka saav personal? Kui maa-arstid on riigi palgal, siis maarahval kindlasti paraneb arstiabi kättesaadavus. See vähendab ka seniseid mõtte-

tuid kulutusi. Tervisekeskused võiksid müüa ka ravimeid. Mina elan praegu oma perearstist 17 km kaugusel, aga ravimi saamiseks pean sõitma 70 km kaugusele Pärnusse. Buss väljub 06.30 ja tagasi jõuan 14.20. Kahe otsa piletit on 4.70 eurot.

Kust leida arstiabile lisaraha? Pakun välja kaks võimalust:

1. Dividendid maksustada sotsiaalmaksuga. Dividendid on loodud samamoodi tavalise töötajase tootva tööga.

2. Linnadesse apteekide juurde rajamine tuleb lõpetada.

3. Hooldustöötajate ehk sanitaride palka tuleb kahekordistada, sest nende töö on füüsiliselt ja vaimselt raske.

Manivald Müüripeal, 81 a pensionär Varblast

Arstile riigikogulase palk

●●Mina toetasin arstide streiki, samuti toetan õpetajate, bus-sijuhtide, pottseppade, pensionäride jt streike. Paljukannatanud ja töökas eesti rahvas väärib inimväärselt elu ja riigijuhtidel on võimalus seda teostada. Vaja on muuta valimis-seadust, et valitsema pääseksid eetilised ja targemad. Lõpetada personaalpensionide maksmine riigikogu liikmetele. Viia läbi haldusreform. Tark oleks eeskuju võtta Soomest, Rootsist ja Taanist, just palkade koha pealt. Paneks paika palgaproportsioonid. Soome perearst saab parlamendi liikmeka sama palka, nagu Andres Kork arstide liidust on väitnud.

Arne Kelk, Rakvere

REFORMIERAKONNAST

Võib-olla saavad oravad siiski aru (aga võib-olla ei saa ka), milline usaldusavaldus see tegelikult on, et meedia neid kritiseerib. Jah, see pole see, et tirib patsist, siis armastab, aga see on päris kindlasti see, et kritiseerib, see tähendab, et on veel pisut usku. Aga võib-olla oravad teavad (ja võib-olla ei tea ka), et seda pole enam kauaks. Kui nii edasi läheb, saab usk otsa. RAIN KOOLI (ERR)

EETILINE TARBIMINE

Sul on joomarist sõber. Sul on võimalus kasutada tema oskusi ehitustööl, kuid sa tead, et alati, kui ta sinult raha saab, joob ta selle maha, ja mis veel hullem – vägivaltselt purjus päi oma pere kallal. Muidugi ei ole sina tema alkoholismis süüdi, ent sinu otsused teda tasustada suurendavad tema pereliikmete kannatusi. Ehk jäta joomarist kuldkae teenuse kasutamata? RAKVERE KOLMAINU KOGUDUSE ÕPETAJA TAUNO TOOMPUU (VIRUMAA TEATAJA)

VANASÕNA

Kost käi tühja jutu tii – kavala kiili müüda, lobisei lõugu müüda ja uskja ussest sisse.

ab oma aega detailplaneeringutes

Luha ja Kristiina tänava nurgale on lammutatava ühepereelamu asemele kavandatud 62 korteri ja veelgi enamate parkimiskohtadega rajatis.

Foto:Rauno Volmar

nud praegu kohtus olev hipo-droomi detailplaneering ning EKA uue hoone ja Kalaranna planeering.

Esiialgu võib neist vaidlustest jääda mulje, nagu kesken-duksid need vaid konkreetse planeeringu mõnele üksikküsimusele, olgu selleks liivaranna säilimine Kalarannas või kunstiakadeemia naaber-maja aknasse jõudva päikese-valguse hulk.

Suunad ja prioriteedid

Ent vastuolusid ühendab ja iseloomustab see, et puudub arendajate ja linnaruumi kasutajate ühine arusaam linna ruumilise arengu suundadest ja prioriteetidest. See tõttu vaieldaksegi planeeringu lõppfaasis küsimuste üle, mis peaksid olema paika räägitud lähtetingimuste koostamise ehk üldpõhimõtete sõnastamise ajal.

Samuti iseloomustab neid protsesse see, et paljude aru-

telus osalejate jaoks on teema üksikasjad raskesti hoomatavad. Segaste jooniste ja keeruliste seletuskirjade virvaris kiputakse toetuma pigem usule kellessegi, kes on „minu poolel” ja suudab teemat lihtsate sõnadega avada, kui sellesse, mis on joonisel tegelikult kirjas.

Tänavu septembris vastu võetud uus Tallinna chitumäärus ei toeta siinsete asumiseltside hinnangul avalikkuse võimalusi ruumilises arengus kaasa rääkida, sest see ei näe ette planeeringu lähteseisukohtade avalikku arutelu ning jätab kaasamise vajalikkuse ja vormi üksnes linna planeerimisameti otsustada.

Samal ajal sätestab kehtiv planeerimisseadus, et planeering on ühiskondlik kokkulepe. Nagu moes, on seal kaa-

samise osakaalu ja tähtsust pidevalt suurendatud. Kuid üks oluline eeltingimus, mida sageli unustama kiputakse, on asjaolu, et otsustusprotsessis osalemiseks on oluline informeeritus.

Huvi korral on Eestis suhteliselt lihtne leida infot konkreetse objektiga seotud toimingute kohta. Keeruline on aga pelgalt nende faktide põhjal anda hinnangut planeeringu reaalsele mõjule, kui puudub ülevaade sellest, mis toimub asumis ja linnaosas tervikuna.

Uues Maailmas püüame me sellist arusaama ja ülevaadet luua kohalike elanike huve selgitava ja piirkonna arenguvõimalusi visandava visiooniprojektiga. Praegu teeb seda üks asumiselts oma asumi 53 hektaril.

Tegelikult peaks info kättesaadavus ja lihtsalt arusaadav esitus olema loomulik igal pool. ●

NISSAN JUKE. PÕNEVAKS LOODUD.

Milleks teha autot, mis ei tekita mingeid emotsioone? Meie disainerid ja insenerid hankisid oma esimese väikese *crossoveri* loomisel inspiratsiooni ekstreemspordist. Kogu sellesse autosse laetud energia on nüüd sinu käsutuses. Tõenäoliselt ei saa sul kunagi olema põnevamat autot kui Nissan Juke.

Nissan. Uuendustes on elevust.

SHIFT_

NISSAN
JUKE

- Väike 5 uksega *crossover*
- Kliirens 180 mm
- ESP + 6 turvapatja

NISSAN JUKE
alates 14 790 €

NISSAN FINANCE'I
kuumakse alates 179 €

www.nissan.ee

SINU VANA AUTO MUUTUS 2 000 € KALLIMAKS.
KUI KASUTAD SEDA UUE JUKE SISSEMAKSENA,
LISAME SELLE HINNALE 2 000 €.

Krediidikulukuse määr on 5,11% alljärgnevatel tingimustel: sõiduki hind 14790€, sissemaks 10%, liisingperiood 60 kuud, jääkväärtus 25%, intress 2,9%, lepingutasu 190€. Nissan Finance finantsteenuse pakkuja on Nordea Finance Estonia AS. Tutvu finantseerimise tingimustega ja küsi lisainfot sõidukite müüjalt. Pakkumine kehtib kuni 31.12.2012. Pildid on illustreeriva tähendusega. Nissan JUKE keskmine kütusekulu alates 4,9-7,6 l/100 km, CO₂ emissioon alates 129-175 g/km.

Fotod: Ilmar saabas

Meeleavaldajad protestisid Reformierakonna ämma-poliitika vastu

Pikett. Eile kella 16.30-ks kogunes Reformierakonna peakontori juurde Tõnismäel ligi poolsada meeleavaldajat, kes protestisid ülbe ja valeliku poliitika vastu ning tegid pasunate ja viledega kitsal tänaval korralikku lärmi.

Siltide järgi otsustades

oli kohale tulnud päris mitu ämma. Silma jäid veel loosungid: „Nõuame ausust: kes pani raha ämma kappi?” ja „Rahval on põis täis.” Meeleavaldajatel oli kaasas ka rahakapike, millel küljes silt: „Siit saab.”

Meelt avaldati Reformierakonna vastu ka Tartu partei-

kontori juures Raekoja platsil. Kohal oli paarkümmend inimest, enamikus noored. Treppidel süüdati küünlad, et mälestada Eesti demokraatiat, aknalauale oli keegi annetanud münte.

Võimalus Tallinna kontori juurde meeleavaldus regist-

reerida tekkis siis, kui Reformierakond tühistas eile kella 19-ni nende peakontori ees toimuma pidanud, kuid fiktiivseks jäänud avaliku koosoleku liberaalse maailmavaate toetuseks.

Reformierakond registreeris eelmiseks neljapäevaks,

reedeks ja ka eilseks erakonna kontori esisele kogu päevaks avaliku koosoleku, et „tutustada liberaalset maailmavaadet”. EKA tudengid tahtsid samas kohas korraldada oma meeleavaldust Silver Meikari toetuseks, aga see ei olnud erakonna registreeritud koosoleku

tõttu võimalik. Tudengid süüdistasid seetõttu parteid nende meeleavalduse takistamises fiktiivse meeleavaldusega. Reaalselt neljapäeval, reedel ega eile Reformierakonna peakontori ees mingit liberaalse maailmavaate tutvustamist ei täheldatud. Delfi

Käendajale tuleb tagada tema õigused

Analüüs

Kadri Ibrus
reporter

Pangad peaksid andma solidaarselt vastutavatele käendajatele laenu kohta infot ja ka notaritel tuleks inimesi paremini teavitada.

2007.–2008. aastal pankadest lahendalt välja antud laenudega on jõutud niikaugele, et võlgade all ägavate inimeste armu-aeg on möödas ning võlgnikelt ja käendajatelt tagatiseks võetud kodused pannakse massiliselt müüki.

Seda näitab kasvõi Eesti Päevalehe lugejate reaktsioon, kes võtsid toimetusega ühendust eilse pangakäenduse loo peale. Nii pereinimesed kui ka ettevõtjad räägivad üksteise järel samast murest: oleme käendajaks, aga kuigi vastutame solidaarselt, siis pan-

gad meile laenu kohta infot ei anna, meil ei ole olnud võimalust midagi vaidlustada, notari juures lepingut alla kirjutamas käies ei selgitatud meile seaduse mõtet, meie õigusi ega käendusega kaasnevaid tagajärgi.

Eilne lugu tõi näiteks ühe vanaproua saatuse, kes kui ühishüpoteegiga lisatagatise andja ei mõistnud, et pank annab laenajatele veel lisalaenu, ja kellele pank keeldub siiani laenu kohta infot andmast, kuigi ta vastutab võla eest solidaarselt. Nüüd on pensionär oma kodust ilma jäänud. Toome siia kõrvale näiteks ka ühe ettevõtja juhtumi, kes on käendajana samasuguse lepingu ohver.

Ettevõtja hakkas ühe äriühingu käendajaks, kes vastutab isikliku varaga. Nüüd sai ta teada, et tema kui käendaja peab maksma pangale üle 6000 euro, ja see ei selgunud isegi mitte täitemenetluse ajal, vaid alles siis, kui asi oli juba mõnda aega kohtus olnud.

Siis sai ta alles hakata asja uurima ja vaidlustama. Oma advokaatide abiga selgitas ta välja, et pank on ise laenulepingu tingimusi rikkunud.

Laen oli antud äriühingule ühe kinnisvaraprojekti arendamiseks, kuid pank pidi selleks raha andma vaid teatud eeltingimustel. Pank ise rikkus enda seatud tingimusi, andes raha välja neid järgimata ja seades niimoodi ohtu käendajale.

Tema ei oleks selliste tingimustega nõus olnud, kui keegi oleks vaevunud tema käest küsima. Ettevõtja nõuab praegu enda kui käendaja õigusi kohtus taga – kusjuures väga suure summa eest, mis nüüd tagantjärele võitlust pidades tuleb advokaatidele maksta.

Notari roll on tähtis

Tavainimese jaoks on see suhteliselt võimatu ülesanne. Rääkimata sellest, et enamik inimesi isegi ei tea, et neil on üldse õigust panga tüüplepingute tingimuste üle vaielda ja/või läbi rääkida.

Üks probleem on pangad ja nende tegevus. Näiteks eilses loos väitis Sampo panga esindaja, et nemand ei näe, et võlaõigusseadus käsiks anda laenu ja selle suuruse kohta infot ka lisatagatise andjale. Nad peavad vajalikuks teavitada lisatagatise andjat ainult väga üldiselt sellest, kas laenaja mak-

sab korrektselt või mitte. Selle seaduse tõlgenduse kohta ootame selgitust justiitsministeeriumilt.

Oluline roll on ka notaritel, kelle juures ühishüpoteegi seadmise lepinguid kinnitatakse. Lisatagatise andja näeb tavaliselt lepingut alles seal, pealegi ei ole tal juriidilist haridust, et selle teksti üksikasjadest aru saada. Notari kohustus peaks olema käendajale tema õigused ja kohustused, riskid ja ohud selgeks teha. Notaril on võimalik lisada samasse lepingusse oma kirjalikud selgitused.

1. ettepanek asjade selgitamiseks oleks, et notarid kirjutaksid ka käendaja rolli kohta käivad punktid kirjalikult sinna samasse esialgsesse lepingusse, millega käendaja oma vara tagatiseks annab.

Sama peaksid tegema ka pangad oma koostatavates lepingutes. Seal peaks selgelt ja ühemõtteliselt kirjas olema, mis on lisatagatise

andja või käendaja õigused ja võimalused oma huve kaitsma. Sealhulgas näiteks täpsed tingimused ja viisid, kuidas teavitatakse käendajat probleemide ilmnenemise ja laenulepingu tingimuste rikkumisest. Samuti teave, kuidas käendaja saab astunud samme vaidlustada ning mis hetkel ja mis tingimustel pöördutakse võlanõue käendaja vastu. Siis oleks ka temal asjade üle mingi kontroll.

2. paneme ette, et kohe ühishüpoteegi seadmise lepingut sõlmides tuleks sinna lisada ka laenuleping.

3. ettepanek oleks, et pangad kohustuksid käendajale või lisatagatise andjale, kes vastutab laenu eest solidaarselt oma varaga, sellesama laenu kohta rohkem infot andma.

Inimesed tunnevad pankade ja notarite vastu suurt usaldust. Nemand ei tohi seda kuritarvitada ja koostöös inimesi eksitada. ●

Skandaal pani Reformierakonna annetajate rahakotirauad lukku

Parteide rahastamine
Silvergate muutis Reformierakonna annetajad enneolematult tagasihoidlikuks.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@epi.ee

Arvamusküsitlused drastiliselt populaarsuse langust ei näita, prokuratuur lõpetab kriminaalasja, vastuhakkaja on parteist välja visatud – Reformierakond saab endale lubada taas enesekindlaid avaldusi.

Kuid siiski on üks väike nüanss, kus märgid näitavad, et valitsuserakond pole kogu skandaalist tagajärgedeta väljunud. Naljahambad võivad seda põhjendada ämma kriisi või kappide tühjenemisega, kuid fakt on see, et Reformierakonnale tehtud annetused on pärast mai lõpus ilmunud Silver Meikari skandaalset arvamislugu võimsalt kahanenud.

Reserve on piisavalt?

Vahetult enne kolmanda kvartali ehk viimast avalikustatud annetuste aruandeperioodi lõppu saabus erakonna arvele 1461 eurot praeguse eurovoliniku, endise erakonna esimehe Siim Kallase kontolt. See oli esimene neljakohaline annetust pärast mai lõppu, mil 1000-eurose ülekande tegi Tatjana Muravjova.

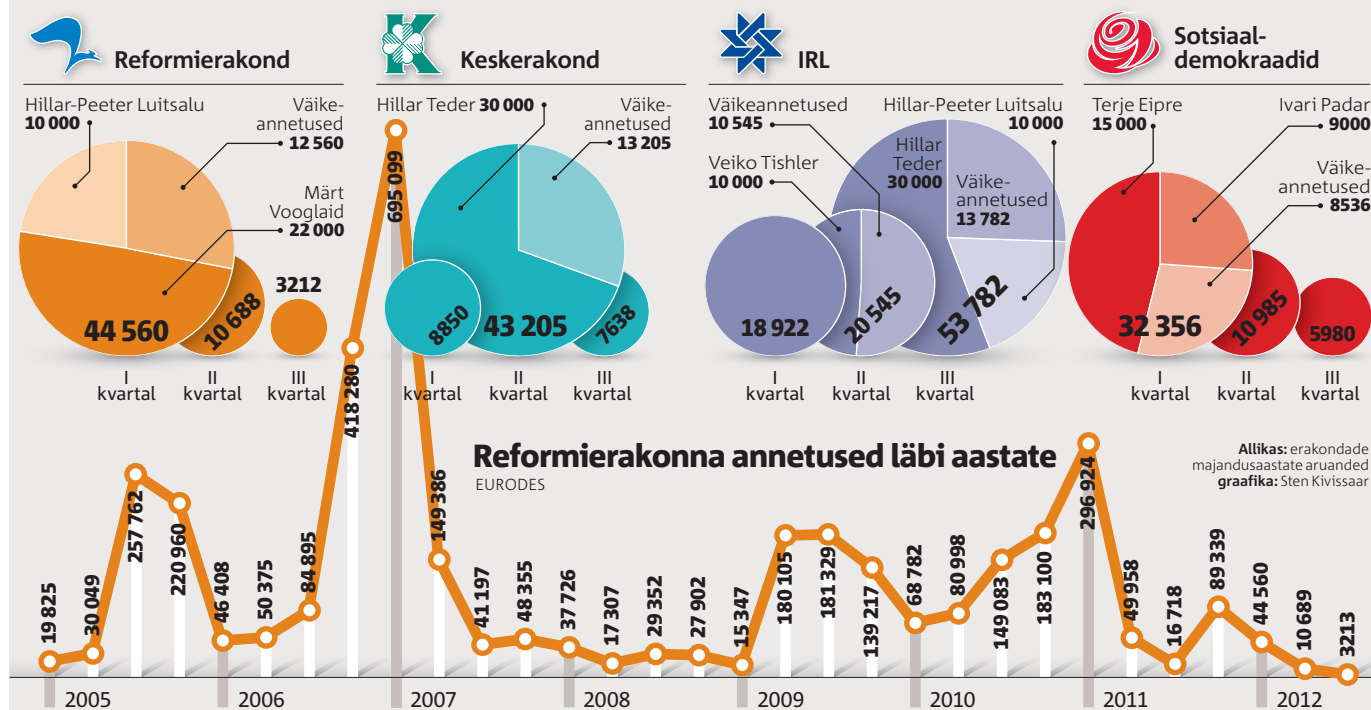
Erakonna esindajad on varem põhjendanud kolmanda kvartali kehva tulemust rahuliku perioodiga, kus 2013. aasta valimisteks on juba piisavalt reservi kogutud ja aktiivset annetuste kogumist ei toimunud. Kuid kui vaadata viimase kaheksa aasta statistikat, siis nii suurte annetuste vähenemist pole Reformierakonnal kunagi varem ette tulnud. Küll tunnistavad era-

ABISTAJAD

Meikari avalduse järel kadusid Reformierakonna annetajad

Mais ilmunud Silver Meikari arvamuse järel on Reformierakonnale üle 1000 euro annetanud ainult eurovolinik Siim Kallas (1461 eurot). Kadunud on nii suurärimeeste annetused kui ka noorpoliitike üllatusannetused. Teiste erakondade saavutused sama palju kahvunud pole.

Annetused tänavu EURODES

konna liikmed mitteametlikult rääkides, et eks „avalikuse ees toimunud annetuste demoniseerimine annetusi ka

sattumine tõsise tähelepanu alla on mõjutanud samal ajal ka teisi erakondi, kuid kindlasti mitte sellisel määral nagu Reformierakonna näitajaid. Sotside peasekretär Indrek Saar tunnistab näiteks, et tõenäoliselt on mõnigi potentsiaalne annetaja ülekande erakon-

Kaheksa aasta jooksul pole erakonnal nii suurt annetuste vähenemist ette tulnud.

nale tegemata jätnud, kuna ei tahtnud küsitavas kontekstis ajalehte sattuda. „Tegelikult peaks annetuste laekumine olema võimalikult stabiilne, kuna see näitab usaldust ja pikaajalist suhet maa-

lusega. Küll aitasid omalt poolt erakonda riigikogulased Urmas Kruuse 640, Lauri Luik 500, Andrei Korobeinik 41 ning justiitsminister Kristen Michal 265 euroga.

Erakondade rahastamise

OOTAMATULT HELDE ANNETAJA

Noororav: vaba raha sai otsa

Esimese kahe kvartali puhul jääb Reformierakonna annetajate nimekirja vaadates silma alles möödunud sügisel erakonnaga liitunud 20-aastane Estonian Business Schooli (EBS) majandustudeng Nikita Podžuk, kes eri perioodidel on erakonnale toonud kokku 1680 eurot.

Veel eelmise aasta novembris EBS-i üliõpilasesindusse kandideerimiseks esitatud eluloo-

kirjelduses enda töökogemuseks dokumentitöö arvutiga ja väikesed raamatupidamisalasid oskused märkinud Podžuk ütles Eesti Päevalehele, et annetuste näol oli tegu tema enda säästudega.

Kolmandas kvartalis oli ta sunnitud aga igakuised annetused erakonnale lõpetama, kuna vaba raha tal lihtsalt enam ei olnud.

ilmavaate toetajatega,” sõnas Saar. „Üheks Reformierakonna annetuste vähenemise põhjuseks on kindlasti see, et usaldus erakonna rahaasjade kohta pealt on kadunud ja sestap on loogiline, et annetused, mis iseenesest põhinevad usaldusel, ka vähenevad.”

Usaldus kadus

Reformierakonna üks põhjendusi, et annetuste kogumine on tsükliline, ei tohiks Saare hinnangul rahavoogusid sellisel hulgal mõjutada.

„See, et tsüklilise kõigub, ilmselt näitab, et usaldus nii erakonnaliikmete endi seas kui ka erakonda mitte kuuluvate inimeste hulgas on oluliselt vähenenud,” kommenteeris Indrek Saar. „Tsüklilisust reguleeriks olulisel määral see, kui valimiste tulemus ei oleks nii tugevas sõltuvuses rahast. Sotsiaaldemokraatlik Erakond on korduvalt teinud ettepaneku, et kampaaniakuludele tuleks seada ülempiir hoidmaks kontrolli all erakondade sisutihja linna ja televisiooni üle tapetseerimist valimiste eel.”

Isamaa ja Res Publica Liidu uus peasekretär Tiit Riisalo jäi koalitsioonipartneri rahalise olukorra kommenteerimisel kidakeelseks, leides, et IRL-ile tehtavaid annetusi pole Reformierakonna juhtum mõjutanud.

Siiski ei maksa Reformierakonnale annetuste vähenemist pärast väga oluliselt muretseda, sest hoolimata annetajate usaldamatusest või annetuste tsüklilisusest on üks igakuine rahasumma, mis vankumatu kindlusega erakonna arvele jõuab – riigieelarvest saabub erakonnale iga kuu alguses 146 852,83 eurot. Parteiliikmete liikmetasudest laekus kolmandas kvartalis Reformierakonna kassasse 1702 eurot. ●

VANA BASKINI TEATRI etendused

ETENDUSTE ALGUS KELL 19.00
Piletid müügil Piletimaailmas, Piletilevis, Statoilis ja kohapeal.
www.vanabaskiniteater.ee

LIINA TENNOSAAR, RAIVO RÜÜTEL, ANNE PALUVER või KAIA SKOBLOV, ALICE KIRSIPUU, JANEK SARAPSON, VÄINO LAES, ENE JÄRVIS ja JÜRI KARINDI

30.10 Salme Kultuurikeskus
NB! (pensionäridele erisoodustuspilet 7.50 €)
31.10 Puhja Rahvamaja
2.11 Vastemõisa Rahvamaja
5.11. Kohtla-Nõmme Rahvamaja

DEREK BENFIELD
ÄÄRMISELT PIINLIK
viimased etendused!

ALAN AYCKBOURN
JÄÄGU MEIE VAHELE

1.11. Anija Kultuurikeskus
6.11. Lihula Kultuurimaja
7.11. Väandra Kultuurimaja
19.11. Türi Kultuurimaja
26.11. Jõhvi Kontserdimaja

ENE JÄRVIS, MARIKA KOROLEV, EVA PÜSSA, RAIVO RÜÜTEL, MADIS MILLING

03.11. Kiili Rahvamaja
11.11. Tapa Kultuurikoda
25.11. Kuusalu Rahvamaja

KÄRT REEMANN, AGNES AALISTE, MIHKEL KABEL, MEELIS PÖDERSOO

GYLLES DYREK
MINU girlfriend ON EESTLANE

VAHVA RÄTSEP 13.11 Türi Kultuurimaja / 14.11 Haapsalu Kultuurikeskus / 15.11 Elva Kultuurikeskus

ERR soojendab üles mõtte ehitada uus hoone raadiomaja hoovi

Rahvusringhääling

ERR kavatseb 2015.

aastaks kõik uudistetoimetused ühe katuse alla kolida.

Merilin Kruuse
uudised@epL.ee

Eesti rahvusringhääling (ERR) tahab raadio ja televisiooni uudistetoimetused kokku kolida: praeguse plaani järgi renoveeritakse mõlemad raadiomajad ja vanast raadiomajast Kreutzwaldi tänaval saab ERR-i nn uudistemaja.

ERR-i juhatuse esimees Margus Allikmaa märkis, et rahvusringhäälingu hooneid on kavas korrastada kolmes etapis. „Kõigepealt renoveeritakse Gonsiori 21 maja osaliselt CO₂-rahaga. See raha on mõeldud ainult sellisteks tegevusteks, mis suurendavad maja soojapidavust, teevad selle energiatõhusamaks.” Tema sõnul tuleb hoones välja vahetada kogu küttesüsteem, ventilatsioonisüsteem ja ka üsna lagunenud klaasfasaad. „Sellele majale tuleb teha kapitaalremont. CO₂ rahade eest tehakse kõigepealt energiasäästlikkuse osa ja ülejäänud sisetööd ja muu osa kapitaalremondist tehakse pärast seda, oma raha eest,” selgitas Allikmaa.

Kui Gonsiori 21 maja on korda tehtud, kolivad plaani järgi sinna kõik raadio-programmid.

Teine etapp on aga vana raadiomaja (Kreutzwaldi 14) soojustamine. „Kui raadio-programmid on välja kolinud, saame alustada selles majas remonti. Ta näeb välja küll suhteliselt hea ja kobe, aga seal oleks samamoodi vaja tõsta soojakindlust, küttesüsteemid ja ventilatsioon välja vahetada,” rääkis Allikmaa.

Vaade ERR-i raadiomaja parklale, kuhu kaalutakse uue hoone ehitamist.

Foto: Rauno Volmar

Renoveerimisega tehakse ilmselt algust 2013. aastal. ERR-i uudistemaja võiks plaanide järgi tööd alustada 2015. aastal.

Allikmaa märkis, et saatekvoodi müügist saab ERR raadiomaja renoveerimiseks kasutada maksimaalselt 2,5 miljonit eurot. Kvoodiraha tuleb ära kasutada enne 2013. aasta lõppu.

Sarnaste tööde põhjal on hinnatud, et omafinantseering on kaks miljonit eurot, seega võiks renoveerimine väga umbkaudse hinnangu järgi maksta 4,5 miljonit eurot. „See on samas tõesti kohvipaksu pealt ennustamine,” ütles Allikmaa. „Tegelikud maksu-

mused selguvad ikkagi ehitushanke käigus.”

Arvutused alles ees

Juhatuse ettekujutuse järgi võiksid pärast remonti Kreutzwaldi 14 majja kolida kõik uudistetoimetused. „Raadiouudised, teleuudised – ehitame sinna välja teleuudiste stuudio ehk „Aktuaalse kaamera” stuudio – ja kõik internetiuudised. Teeme sellest rahvusringhäälingu uudistemaja,” teatas Allikmaa.

See ei ole veel kõik: pärast raadiomajade renoveerimist tuleb otsustada, kuhu välja arendada telestuudiod. „Me oleme tõesti ette näinud ka

kolmanda etapi, mis vajab veel väga palju täpsustamist ja selgitamist, kas see üldse võimalik on. Oleme alustanud uuesti detailplaneeringuga raadioma-

„Tegelikud maksumused selguvad ikkagi ehitushanke käigus,” ütles Allikmaa.

ja hoovi, nii nagu me seda kunagi varem tegime, aastail 2003–2005,” rääkis Allikmaa.

Ta selgitas, et toona oli detailplaneeringu maht liiga suur ega saanud linna eri ametkondadelt kinnitust.

Nüüd võetakse detailplaneering uuesti ette, kuigi ilmselt väiksemas mahus. Kui plaan peaks läbi minema, siis võivad telestuudiod tulla uude hoonesse kahe raadiomaja vahele.

Alternatiivina võib ERR renoveerida seniseid televisioonikomplekse Gonsiori ja Faehlmanni tänava vahel.

„Seda näitab aeg, milliseks see kolmas etapp täpselt kujuneb, ja see selgub alles pärast detailplaneeringut,” rõhutas Allikmaa.

Detailplaneeringu järgi ühendaks uus hoone kaht

raadiomaja, nii et tekiks teravikkompleks. „Päris ühte sulatada neid kõiki ei saa, see on selge ja teada, ta ikkagi jääb selliseks galeriide kaudu ühendatud lahenduseks, kui sinna üldse midagi tuleb,” rääkis Allikmaa.

„Lõpuks tuleb siin teha ka mingisuguseid arvutusi, et kumb siis odavam ja kumb kallim on: kas on odavam uue ja oluliselt väiksema mahu ehitamine raadiomaja hoovi või olemasolevate telekomplekside kapitaalremont. Need asjad on kõik ees. Sellega ei ole ka kuhugi kiiret, enne on kaks etappi tarvis ära teha,” märkis Allikmaa. ●

Iga viienda Eesti arvutikasutaja andmed on häkkerile lihtne saak

Veebiturvalisus

Eesti arvutikasutajad pole lihtsate salasõnade ohtlikust endale veel teadvustanud: ligi 19 protsendil on andmed tegelikult kaitsmata, selgus Kaspersky Labi tellimusel Baltimaades A.W. Olsen & Partnersi tehtud uuringust.

Pahatahtliku häkkeri lahti muugitud või varastatud salasõnast võib saada võti kogu infole – alates arvutikasutaja isiklikest fotodest kuni krediitkaardi andmeteni. Küsitlusest selgus, et sageli võetakse kasutusele ebaturvalisi

salasõnu, mille lahti muukimiseks pole tarvis isegi erimeetodeid.

Kasutatakse sünnikuupäeva (kaks protsenti), enda ees- või perekonnanime (seitse protsenti) või kodulooma nime (viis protsenti): see info on kättesaadav ka teistele peale lähedaste ja pereliikmete.

Salasõna mitmele kontole

Niisuguse teabe võib veebist lihtsasti üles leida, näiteks sotsiaalvõrgustike kaudu. Kurjategijal on selleks tarvis ainult natuke arukust.

Veel kaks protsenti küsitle-

tust kasutab kombinatsiooni 123456 vms ja kolm protsenti sõna *password*. Osa vastanuist kasutab aga originaalsemaid salasõnu: näiteks mõne maailma tähtsündmusega seotud sõnu, auto registrinumbrit, filmitegelase nime või tsitaati, silma alla juhtunud objekti nimetust.

Veel üks turvapõrkeprobleem, millele pööratakse harva tähelepanu, on korduvate salasõnade kasutamine. Uuringu kohaselt rakendab 71 protsenti Eestis küsitletud arvutikasutajaid üht ja sama salasõna kõikide oma kasutajakon-

tode jaoks, samal ajal kui üle maailma on see näitaja vaid üheksa protsenti.

Enamik Baltimaade arvutikasutajaid (78 protsenti) elistab salasõnad meelde jätta, ehkki see võib tähendada, et meelde jätmiseks tuleb valida lihtsamad ja korduvad salasõnad. Üks protsent küsitlusest kirjutab oma salasõna lihtsalt märkmele peale ja kleebib kuvari servale, kaks protsenti salvestab salasõna nutitelefonis, 11 protsenti aga kasutab salasõna säilitamiseks tavalist pabermärkmikku. ● ERR

ELF: Nord Streami seletused ei veena

Seisukoht

Nord Stream pole Eestimaa Looduse Fondi (ELF) hinnangul seniste keskkonnanuuringutele vaatamata suutnud näidata, kui palju reostust ja ohtlikke kemikaale merepõhja setetest Läänemere tegelikult vabaneb. „Ka sel korral ei saanud me sellele vastuseid,” ütles ELF-i merikeskkonna ja looduskaitse ekspert Alex Lotman pärast eilset ELF-i ja Nord Streami esindajate kohtumist.

ELF-i sõnul on uute gaasitorude rajamine vastuolus globaalsete kliimaprobleemide ohjeldamise vajaduse-

ga, milleks tuleb fossiilkütuste tarbimist vähendada. Juhul kui Nord Streamile antakse Eesti vetesse uuringuluba, tuleb uuringute tegemine usaldada Eesti teadlastele ja mereuuringute tegelevatele akadeemilistele institutsioonidele, kellel on parim võimalik teave Eesti merest, leiab ELF. ● EPL

Täna Delfis:
Delfi test selgitas välja tänavused parimad jõulupraed

Keskkonnaühendused ei taha Sindi paisule hüdrojaama

Keskkond

Hiljemalt järgmise aasta aprilliks peaks täpsemalt selguma, mis Sindi paisul toimuma hakkab.

Ulvar Käärt

ulvar.kaart@epl.ee

Eesti loodushoiu keskus, Eesti keskkonnaühenduste koda ja Eesti maaülikooli limnoloogiakeskus tegid keskkonnaministeeriumile ühispöördumise, millega soovivad mitte anda AS-ile Raju luba Sindi paisule hüdroelektrijaam ehitada.

Nimelt taotleb paisu omanik AS Raju parasjagu keskkonnaametilt vee-erikasutusluba, et saaks Sindi paisul hakata elektrienergiat tootma, taastada olemasolev mittetöötav kalatrepp ning lisaks rajada jõe paremkaldale veel uus looduslähedane kalapääs.

„Leiame, et Sindi paisul ei tohiks lubada elektri tootmist, kuna selline tegevus mõjub kahjulikult sealse Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ning mõjutab negatiivselt ala kaitse eesmärki, elektri tootmisega seotud tegevusvariantide puhul pole Pärnu jõe head seisundit võimalik saavutada,” kirjutasid ühispöördumisele allakirjutanud organisatsioonid. „Soovitame Sindi paisu hüdrosilme rekonstrueerimisel mitte anda luba hüdroelektrijaama ehitamiseks.”

Kalad jäävad kuivale?

Kalateadlane Jaak Tambets Eesti loodushoiu keskusest tõstis esile, et senised uurinud ja analüüsid lubavad väita, et arendaja poolt Sindi paisul kavandatavatel tegevustel on Pärnu jõe kui üleeuroopalise tähtsusega Natura 2000 loodusala negatiivne mõju.

Tambets viitas, et hüdrotribiiniide lubamisega tekib eriti just madalama veeseisuga perioodidel oht, et siirdekaldale kalapääsudesse turbiinide kõrvalt enam piisavalt vett ei jagu. „Uue suure veetarbega hüdrojaama rajamine Sindi paisu juurde, sellega paratamatult kaasnev jõepõhja ja jõe vooluosade ulatuslik muutmine ja ümberkujundamine hüdrojaama ümbruses ning hilisem pidev hüdroloogilise režiimi häirimine läheb loodusala kaitsenõuetega kindlasti otsesesse vastuollu,” tõdes Tambets. „Halvimal juhul võib see põhjustada Pärnu jõe ainukesel allpool Sindi paisu asuva koelmuala hävimise.”

1

2

Nimelt moodustavad Pärnu jõgi ja selle lisajõed Eesti ühe olulisema elupaiga poolsiirdekaldale, kelle hulka kuuluvad nii looduskaitsealad kui ka harrastus- ja kutselise kalapüügi seisukohalt olulised liigid: näiteks lõhe, meriforell, vimb ja jõesilm. Nendele liikidele jäävad paisust ülesvoolu pesitsevad koelmud suures osas kättesaamatuks.

AS-i Raju esindaja Ants Saks ütles, et keskkonnaühenduste nõudmine, et paisule ei tohiks

hüdrojaama lubada, jääb talle arusaamatuks. „Jutt, et kaladele peaks hüdroelektri tootmisel vett väheks jääma, on täielik nonsenss,” kostis Saks. „Kaladega ei saa mitte mingil

juhul midagi juhtuda, kuna nende liikumised üles- ja allavoolu oleks tagatud kalapääsudega, milles on omakorda tagatud vähemalt minimaalne kaladele sobilik veevoolu hulk.”

Ehk siis saaks Saksa kinnitusele hüdrojaamas veest elektrit jahvatada vaid juhul, kui minimaalsed vooluhulgad on kalapääsudes tagatud, vastasel korral pandaks elektriturbiinid lihtsalt seisma. Pärast luhtunud ostuläbirääki-

misi 2010. aasta sügisel koguni paisu sundvõõrandamisega ähvardanud keskkonnaministeerium ootab edasiste sammude üle otsustamiseks Ramboll Eesti AS-i koostatava keskkonnamõtjude hindamise tulemusi.

Ministeeriumi avalike suhete juht Pavel Ivanov sõnas, et seni kuni Sindi paisul plaanitavate tegevuste keskkonnamõtjude hindamise tulemusi laual pole, on vara ministeeriumi positsioonist rääkida.

Eeldatavalt peaks keskkonnamõtjude hindamise aruanne valmima veel selle aasta sees ning järgmise aasta aprilliks peaks ära otsustatama, mida omanik võib Sindi paisul teha ja mida mitte. ●

-1- Kui Sindi paisu omanik AS Raju saaks kõik ihaldatud load kätte, hakkaksid juba suvel paisul ulatuslikud ümberehitustööd.

Foto: Ago Tammik

-2- Vimb üritab tulutult üle Sindi paisu hüpata, et ülesvoolu jäävatesse koelmutesse pääseda.

Foto: Randel Kreitsberg

SINDI PAIS

150 meetri pikkune pikkune probleem

Praegune 150 meetri pikkune ja 4,5 meetri kõrgune betoonist Sindi pais ehitati 1977. aastal Sindi vabriku tootmisvee tarbeks. Samal ajal ehitati selle kõrvale kalade liikumisevõimaluste tagamiseks kalatrepp. Paraku projekteeriti see nii ebaõnnestunult, et kalad seda kasutama ei hakanud.

Kalateadlased on tunnistanud Sindi paisu siirdekaldade seisukohast Eesti üheks probleemsemaks, kuna selle tõttu on pea kogu Pärnu jõe valgala suletud nii lõhede, meriforellidele, jõesilmudele, siirdesiigadele, vimbedele, teibidele kui ka angerjatele.

Varasemates uuringutes on eksperdid leidnud, et kalastiku seisukohast oleks kõige mõttekam pais kas lammutada või siis ehitada selle alla kaladele liikumise tagamiseks paisikärestik.

Eesti kirjanike laenutus-hüvitis võib suurened

Raamatud

Laenutushüvitist sai

eelmise aasta eest 1343

autorit, kelle vahel jagati

laiali 118 000 eurot.

Urmas Jaagant

urmas.jaagant@epl.ee

Kui praegu saab näiteks briti ulmekirjanik Terry Pratchett iga tema eesti keelde tõlgitud raamatu laenutuskorra eest sama palju raha kui mõni eesti kirjanik oma teose eest, siis uue korraga hakkaks Pratchett tõlgete laenutustega vähem teenima.

Kultuuriministeeriumis valminud eelnõu järgi suureneb originaalkeeles laenutatud teoste autoritele hüvitisteks mõeldud summa üheksa protsenti, seda nii eesti kui ka välismaise autori puhul. Eesti keelde tõlgitud välismaiste autorite hüvitiste summa aga väheneb sama palju ehk üheksa protsenti. Tõlketeoste autorite vahel jagataks edaspidi vaid üks protsenti laenutushüvitise kogusummast. Tõlkijate ja kunstnike-illustraatorite hüvitised eelnõu vastuvõtmisel ei muutu.

Autorihüvitusfondi tegevjuht Ainiki Väljataga ütles, et ettepaneku muudatuseks tegid kirjanike liit ja autorihüvitusfondi nõukogu, kes leidsid, et originaali laenutuse sel moel hüvitamine oleks õiglane. „Muudatus töötab kõigi autorite huvides, kelle teoseid laenutatakse vahendamata kujul,” sõnas ta. Laenutushüvitiseks on fondil kaks viimast aastat välja jagada täpselt sama summa ning Väljataga sõnul ei ole näha, et eelarve kasvaks

Tohvi versus Cartland

Laenutushüvitis 2011. aasta eest arvutati autorihüvitusfondis välja 337 rahvaraamatukogu 4 541 044 elektrooniliselt registreeritud laenutuse põhjal. Kokku jagati laenutushüvitisteks 1343 autorile 118 000 eurot. Kui plaanitav muudatus oleks kehtinud juba sel aastal, oleks see originaalteksti autorite hüvitisi suurendanud 6391 euro võrra.

Kui palju hüvitist iga autor konkreetsetl saab, arvutatakse välja tema teoste laenutuste arvu, autorsuse kategooria koefitsientide, kaasautorite arvu ja illustatsioonide mahu koefitsientide põhjal. Näitlikult: kui kirjanik oleks olnud oma teose ainus autor ning samal ajal ka kujundaja-illustreerija, saanuks ta iga tema raamatu laenutuskorra eest kaheksa eurosent.

Enim laenutushüvitist sai mullu Erik Tohvi, kes sai oma teoste 31 441 laenutuskorra eest hüvitist 2557 eurot. Ira Lember sai 24 555 laenutuskorra eest 1785 eurot ning Barbara Cartland 16 161 laenutuse eest 1314 eurot. ●

EESTLASED SOOME VALIMISTEL VALITUKS EI SAANUD

Kumbki Soome kohalikel valimistel Helsingi linnavolikokku kandideerinud eestlane valituks ei osutunud. Koondparteilastest 33-aastane ettevõtja Tiia Sirviõ kogus 326 häält, Põlissoom-

laste nimekirjas kandideerinud 63-aastane Allar Kaasik sai 41 häält. Kohalikel valimistel võidutses konservatiivne Koondpartei, saades üle riigi 21,9 protsenti häältest. **ERR**

PRESIDENDIPARTEI JUHIB

Ukraina valimistel kogus esialgseil andmeil Regioonide Partei 34, Batkivštšõna 22, kommunistid 15, poksimeistri Vitali Klõtško UDAR 13 ja Vabadus 9 protsenti häältest. **EPL**

ROOTSI OOTAB JÄRGMISEL AASTAL 54 000 PÕGENIKKU

Süüria kriis ja süürlaste põgenemine konfliktipiirkondadest sundis Rootsi immigratsiooni-ametit muutma ennustusi sellest, kui palju inimesi järgmisel aastal varjupaika palub. Nüüd

arvatakse, et neid on 54 000. Asüülitootlejate hulk on sel aastal järsult kasvanud, olles suurim pärast Balkani sõdu. 1992. aastal palus varjupaika 84 000 inimest. **Delfi**

Leedu president kinnitab, et rikkumistes kahtlustatav Tööpartei valitsusse ei kõlba

Butkevičius, Paksas ja Uspaskihh tahavad luua kolmikliitu, president aga püüab viimast kõrvale tõrjuda.

Foto: AFP/Scanpix

Valimised

Kolm parteid jõudsid pea-aegu valitsuses kokku leppida, presidendi avaldus tegi seisu segaseks.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@epl.ee

Leedu parlamendivalimiste teine voor kinnitas pöördumist pahemale ja populismi, kuid seni valitsenud konservatiivid said siiski päris hea saagi ehk teise koha. Kui aga tulemuste selgudes paistis üsna kindlalt, et konservatiivid opositsiooni lähevad, siis eile hommikupoolikul paotas president Dalia Grybauskaitė neile ust valitsusliitu.

Juba kahe nädala eest toimunud esimese valimisvooru järel kuulutasid Sotsiaaldemokraatlik Partei, Tööpartei ja erakond Kord ja Õiglus, et moodustavad valitsuse kolme peale või kaasavad vajaduse korral veel mõne neljandagi parlamenti pääsenud erakonna. Nüüd pärast pühapäevast vooru selgus võitja ja kolmik kinnitas valitsuse loomist.

Parima tulemuse ehk 38 kohta (millele lisandub ilmselt üks sõltumatuna seimi valitu) said sotsiaaldemokraadid eesotsas Algirdas Butkevičiusega, kes pärast kohtumist Tööpartei liidri Viktor Uspaskihhi ja Korra ja Õigluse juhi Rolandas Paksasega kuulutatigi peaministriksandidaadiks. Uspaskihhi partei 29 kohta ja Paksase erakonna 11 kohta annavad kokku 78 saadikut ehk enamuse

se 141-kohalises seimis. Konservatiivid said 33 kohta ja parlamenti pääsesid veel liberaalid (kümme), Leedu poolakad (kaheksa), Vapruse Tee (seitse) ja talunikud-rohelised (üks).

Uspaskihh jõudis juba kuulutada, et Tööpartei peaks saama valitsuses neli-viis ministrikohta. Kas ta läheb ka ise valitsusse, soovib mõnda konkreetset ministrikohta, läheb seimi või jätkab praeguse europarlamenti saadikuna, seda Uspaskihh täpsustada ei tahtnud.

Miinimupalk tõuseb

Butkevičius jõudis teatada, et 1. jaanuarist kergitatakse miinimumpalka tuhande litiini (290 eurot), kuid elarve-

muse valitsuse moodustamisest. Neil valimistel kogusid kõige enam häält sotsiaaldemokraadid, nii et on väga suur tõenäosus, et pärast seda, kui valimiskomisjon kinnitab lõplikud tulemused, teen ma ettepaneku moodustada valitsus. Kuid, jätkas president põgusa pausi järel: „Minu arvates ei saa valitsuse moodustamises osaleda partei, mida kahtlustatakse valimiste korra mitmes jämedas rikkumises, kahtlustatakse mustas raamatupidamises ja mille liidrid on süüdistatavad kriminaalasjas.”

Teise valimisvooru eel esitas peaprokuratuur Tööpartei musta raamatupidamise protsessi raames pettusesüüdistuse Uspaskihhile, seimiliikmele

Vytautas Gapšisele, seimikandidaadile Vitalija Vonžutaitėle ja partei eksfinantsistile Marina Liutkevičienėle. Tööpartei peab juurdlust poliitiliseks.

Uspaskihh ütles Leedu Delfile, et kui tema partei üle parida heidetakse, tähendab see valijate tahtega mitte arvestamist. Uspaskihh keeldus kommenteerimast „vikerkaar koalitsiooni” ehk sotsiaaldemokraatide ja konservatiivide valitsuse perspektiivi. „Kui sotsdemid tahavad minna konservatiividega, on see nende õigus. Teine asi on aga see, et me leppisime kokku. Kui nad oma arvamus muutuvad, siis hea see ei ole. Kuid ma arvan, et nad võivad teha, mida tahavad,” ütles Uspaskihh. „Meie

demokraatlik riik peab täitma inimeste tahet. Ma usun, et Butkevičius suudab sellisele survele vastu panna.”

Presidendil ei ole siiski voli lõplikult takistada Tööparteid, sest piisavalt tugeva parlamendiamuse korral saab presidendil vetosid tühistada. ●

Tuumajaama ei ehitata?

Esimese valimisvooruga samal ajal toimunud referendum küsimuses, kas rajada uus tuumaelektrijaam, andis teadagi eitava tulemuse. Ligi kaks kolmandikku osalenutest hääletas vastu, kuid referendum ei olnud valitsusele siduv.

Küll aga arvasid paljud vaatlajad, et referendumit tõttu jääb tuumajaama rajamine venima ning eile paistis sellele seisukohale asuvat ka tõenäoline tulevane peaminister Butkevičius. Enda sõnul ta küll tuumaenergiat toetab, kuid on seni vastu Visaginas tuumajaama projekti elluviimisele.

„Võin väga vastutustundlikult teatada, et me toetame tuumaenergiat. Demokraatlikes riikides arutatakse selliseid strateegilisi projekte aasta ja pool või kaks aastat. See projekt aga lükati käima kiirustades ja peamiseks põhjuseks olid lähenevad valimised ja soov näidata ühiskonnale, et see valitsus on midagi ära teinud,” seletas Butkevičius presikonverentsil.

New Yorgi osariigis oli eile raske liigelda.

Foto: Reuters/Scanpix

USA idarannikut räsib supertorm

Sandy

Üliõhtlikuks muutuda

ähvardav orkaan tabab

riiki vaid mõned päevi

enne presidendivalimisi.

Raimo Poom

raimo.poom@epl.ee

USA idaranniku elanikud valmistasid eile võimalik et suurima jõuga supertormiks ristitud orkaani Sandy maabumiseks. Tuultekeerise keset oodati Atlandi ookeanilt maa-le nihkuvat Eesti aja järgi täna pärastlõunast alates.

Ühendriikide ilmaennustajatele ning päästeteenistustele valmistas erilist muret väljavaade, et ookeanilt mandrile jõudes võib juba niigi jõudu kogunud Sandy liituda kahe külma õhumassiga ning muududa läbi aegade üheks laastavamaks orkaaniks.

Viimane asjaolu on tingitud tõenäolisest tormi liikumise teekonnast: selle teele jäävad Washington, Baltimore, Philadelphia ja New York. Teisipäeva töötab kannatada saada pea tervet idarannikut palistav suurlinnade kett.

Ilmaennustajad hoiatasid, et enne vaibumist võib Sandy kuni pooleteise ööpäeva jooksul teha pahandust kokku 12 osariigis, tuues selle lühikese ajaga endaga kaasa kuni 25 sentimeetrit vihma või kõrgemates kohtades 60 sentimeetrit lund.

Korraldus evakueeruda

Sajad tuhanded inimesed olid juba eileks saanud korralduse evakueeruda, sest kõige madalamates rannikuäärsetes kohtades kardetakse tormist tekkida võimald üleujutusi. Kuid ettevalmistused ei piirdunud üksnes sellega: linnades suleti koolid, pandi seisma ühistransport. Tormi teele jäävates lennujaamades oli eileks juba kokku tühistatud

ligi 5000 lendu. Samuti jäid juba esmaspäeval erakorraliselt suletuks New Yorgi börsi uksed.

President Barack Obama kirjutas alla ka määrustele, mis kuulutasid juba varakult näiteks New Yorgi osariigis välja erakorralise olukorra ja lubab anda kõige kiiremat ja mitmekülgsemat abi orkaani ja selle kahjudega võitlemisel.

Sandy saabumine kõige kibedamal presidendivalimiste eelsel ajal tegi kohe ka korrekture käimasolevas valimiskampanias. Mõlemad kandidaadid, nii Obama kui ka Mitt Romney tühistasid oma eelseisvad valimisüritused orkaanist puudutada saavates osariikides.

Kallutab valimisi

Siiski ei jätnud vaatlajad märkimata, et Sandy võib osutada faktoriks, mis kallutab ülimalt tasavägiseks muutunud valimiskampaniat.

Sest vaatamata oma kampaniaürituste tühistamisele peab Obama suure looduskatastroofiga tegelemisel vastuvaidlematult oma juhvivõimeid näitama. „Presidendiks ja kandidaadiks olemise ilu avaldub siis, kui monstertorm tabab idarannikut ja sa saad võtta ohjad föderaalset erakorraliste olukordade ametis (FEMA) ning näha välja presidendina, kes teeb oma tööd,” arvas näiteks CNN-i poliitikaajakirjanik Candy Crowley oma eile avaldatud kolumnis.

Samal ajal on vilets orkaani-ge tegutsemine ju teadaolevalt presidendile ka palju punkte maksma läinud, mida sai omal nahal tunda eelmine vabariiklasest USA riigipea George W. Bush. Tema ning talle alluvate föderaalagentuuride tegevust New Orleansi 2005. aastal tabanud orkaan Katrina järelmittega tegelemisel peeti üldiselt kaunis ebakompetentseks. ●

Uspaskihhi teatel peaks Tööpartei saama valitsuses neli-viis ministrikohta.

KOHUS MÕISTIS TOOMAS TOOLILT VÄLJA 500 000 EURO

Tallinna ringkonnakohtu eilse otsusega mõisteti tippärimees Toomas Tool ja endine maakler Karoly Kirber süüdi turumaniplutsioonis. Toolile määrati 500 000 euro ja Kirberile

10 545,42 euro suurune rahaline karistus. Samuti mõistis kohus kummaltki välja teise astme kuriteos süüdimõistmise sundraha 435 eurot. Tool andis kohtu teatel tõenditele tuginedes kor-

raldusi AS-i Arco Vara aktsiate müügiks, „tilgutades” neid turule ja tekitades niimoodi hinnasurvet. Kirber sai väga hästi aru, mis on Toomas Tooli eesmärk, kuid täitis tema korraldusi. **EPL**

DAGENS INDUSTRI: SAS ON PANKROTI ÄÄREL

Rootsi majandusleht Dagens Industri kirjutab, et lennufirma SAS on pankroti äärel, sest firmale laenu andnud pangad ei ole valmis märtsis tagasimaksimisele kuuluvaid laene pikenda-

ma. Põhjuseks on SAS-i keeruline majandusseis. Meedias on ilmunud artikleid SAS-i kavatsusest töötajad koondada, et nad siis oluliselt madalama palgaga tagasi tööle võtta. **aripaev.ee**

Kvoodiäri ajas ehitushinnad lakke

Hinnatõus

Järgmisel aastal jätkub materjalide kallinemine kaevandustasu järsu tõusu tõttu.

Ann-Marii Nergi

ann-marii.nergi@epl.ee

Mitmete ehitusalal tegutsevate ettevõtjate hinnangul on ehitusmaterjalide hindade tõusu peamine põhjus suuremahulises CO₂ kvoodirahade toetus- ja nende korteriühistutele jagamises, mis lubab soojustus- ja fassaaditöödeks vajalike materjalide eest ka kõrgemat hinda küsida.

Järgmiseks aastaks hakkab kunstliku buumi tekitanud kvoodiprojektide raha lõppema ja hind võiks langeda, kuid ehitusmaterjalide tootjate liidu esimehe Meelis Einsteini sõnul ei saa see kuidagi juhtuda, sest maavarade kaevandustasu tõuseb 2013. aasta jaanuaris viis protsenti ja järgmise aasta aprillis veel 20 protsenti.

Rikuti kokkulepet

„Kuigi viieprotsendiline tõus oli ammu ette teada, siis aprillis toimuvaga rikuti eelnevalt tehtud kokkulepet. Ehitusmaterjalitööstus ei saa seda kõike aga oma taskust kinni maksta ja nii lähebki hinnatõus jälle tarbijate kanda,” rääkis Einstein. Peale selle peavad ka kõik väiksemad tootjad hakkama avanevalt energiaturult elektrit ostma, mis tähendab jälle märkimisväärsed lisakulusid.

Einstein ütleb, et ka palga-

tõusu ootus on suur, sest riik on avaliku sektori üle neljaprotsendise palgatõusu eelarvesse sisse kirjutanud ja see avaldab ilmselget survet ka erasektorile. „Laiem mõju ongi see, et ehitust plaanivad inimesed ei suuda selle tõusuga kaasas käia ja plaane lükataksse aina edasi. Siiani arvatakse, et siin peab ehitus olema palju odavam kui Soomes, aga kuidas seda säilitada? Elekter on juba praegu kallim kui Soomes, maavarade maksu seal üldse ei ole. Ainukesena jääbki tööjõud, aga kaua me selle odavusega konkurentsist püsida jõuame,” arutles Einstein. Sel aastal Eesti turule tulnud ehitusfirma Alander Ehi-

Kõik tootjad peavad hakama avatud energiaturult kallist elektrit ostma.

tuse juht Aleksander Karro ütleb samuti kõhkluseta, et hinnad on tõusnud ja tõenäoliselt on kvoodiprojektid sellele kaasa aidanud. „Hinnad on üles läinud, aga kui turul nõudlust on, siis müüja ka vastavalt sellele hinda reguleerib.”

Keilas asuva ehitusmaterjalide müüva firma Tarnekor OÜ tegevjuht Kersti Tamm tõdeb, et nagu kõik teisedki valdkonnad, läheb ka ehitus kallimaks. „Penoplast on näiteks see, mida läheb ju ehitusel meeletult palju vaja, ja selle hind on igal aastal umbes 20 protsenti tõusnud.” Tamm sõnul on näha, et taastuvad pikemad ehitusperioodid ja kui buumiajal pandi maja

Hoolimata hinnatõusust jätkub Alander Ehituse plaatijatel Urmasel (ees) ja Aleksandril tööd.

Foto: Vallo Kruuser

püsti aasta-paariga, siis nüüd venib aeg pikemaks. „Ehitushinnad küsitakse paar-kolm kuud enne ehituse alustamist ja eramaja ehitaja on seejärel kolm-neli aastat klient. Muidugi on probleemiks ka kohusetundliku ehitaja leidmine,” rääkis Tamm. ●

HINNANÄITEID**Märgatav tõus**

● Tallinnas tegutsev väikeettevõtja tõi Eesti Päevalehele ridamisi näiteid ehitusmaterjalide hindadest, mis on aasta-poolteise hüppele tõusnud.

● Näiteks fassaadiremont, mis on ka korteriühistutel kõige levinum tellimus, on kallinenud pea poole võrra: kui aasta tagasi võis töö koos materjaliga maksta 40–50 eurot ruutmeetri eest, siis nüüd naljalt alla 70–80 euro sama tööd tellida ei saa.

● Kipskrohvi ja -plaatide ning soojustusmaterjalide ja ka nende kohaletoomise ja vana-de äraviimise hind on tõusnud. ● Kui remonti tehes tuli alles hiljuti maksta tellitava prügi-konteineri eest kuni 90 eurot, siis nüüd maksab see umbes 140 eurot.

● Veel hiljuti sai 40-kilogrammise koti kipskrohvi kuue euroga, nüüd tuleb 30-kilose eest välja käia kaheksa eurot.

● Ka väikeettevõtja sõnul on lihtne järeldada, et hindu on tõstnud just kvoodiprojektidega seotud renoveerimine, sest just nendeks töödeks vajalikud materjalid on enim kallinenud.

Austria-Tšehhi ühisfirma tahab hakata Eestis prügi vedama

Prügiäri

Tallinna viie linnaosa prügikonkursilt välja jäetud Komwag lubab osaleda ka järgmistel.

Andres Reimer

andres.reimer@epl.ee

Praha prügiveo- ja puhastus-teenuste firma Komwag jäätmedivisjoni juht Prchal Luděk kinnitas Eesti Päevalehele, et tema ettevõtte on Eesti turuga kaugeleulatuvad plaanid. „Kavatseme osaleda järgmistel konkurssidel,” ütles Luděk.

Praha linnavalitsuse ja Austria puhastuskorporatsiooni Reiwag ühissettevõtte, mis tegutses Praha kesklinnas, saatis Tallinna prügiveokonkursile pakkumise kõige esimesena, kuid ei kvalifitseerunud, sest jättis esitamata asukohajärgse maksuameti tõendi.

„Neil ei olnud tõenäoliselt kodutöö tehtud, sest ka hinnapakkumine oli väga palju kallim kui teistel,” nentis abilinnapea Arvo Sarapuu.

Tšehhide pakkumist võib pidada pinna kompamiseks pärast seda, kui prantslaste Veolia teatas lahkumisest.

Eesti firmad käsitasid Komwagi pakkumist kui mütsiga loomise katset. „Riigihanke konkursil osalemiseks ei piisa reklaamprospektist,” ütles Ragn-Selli ärijuht Agu Remelg. „Linnavalitsus küll rääkis, et konkurss on nüüd tugeva rahvusvahelise esindatusega, kuid keskeurooplased võtsid ja suhtusid asjasse nagu lõbusasse jalutuskäiku.”

Komwagi tuumikaksionär on Austria puhastusäri ettevõtte, mille tütarfirmad asuvad Tšehhis, Slovakkias, Horvaatias, Serbias, Rumeenias ja Ungaris.

Elmisel nädalal kuulutas keskkonnaamet pealinna viie linnaosa prügiveokonkursi võitjaks Jõhvi ettevõtjale Nikolai Ossipenkole kuuluva firma Ekovir, kes pakkus kõige soodsamat hinda. Linnavalitsuse hinnangul õnnestub nüüd prügiveo hinda alandada 20–50 protsendi võrra.

Veolia Environnement hakkas tänavu aktiivselt müüma oma Eestis tegutsevat ettevõtet Veolia Keskkonnateenused ja osalust Tallinna prügilas.

Tegemist on osaga ettevõtete rahvusvahelisest plaanist, et vähendada aktsionäride rahul-

Komwag tuleks Eesti turule.

Foto: Komwag

olematust keskkonnateenuste tulu vähenemise pärast. Nimelt oli Veolia ärikasum aktsia kohta selle aasta esimeses pooles 0,18 eurot, mis jäi märkimisväärselt alla mullusele 1,11-eurosele tulemusele. Samal ajal näitasid ettevõtte vee- ja energiateenuste harud rõõmustavamaid tulemusi.

Rahvusvaheline firma Veolia Environnement võttis tänavuse ja 2013. aasta eesmärgiks müüa varasid viie miljardi euro väärtuses.

Samuti on neil plaanis vähendada oma 14,7 miljardi euro suurune netovõlg juba kahe majandusaasta jooksul tosina miljardi euron. ●

Majandusekspert: põrumine on vältimatu

Intervjuu

Lauri Tankler
reporter

Äribestsellerite autori Tim Harfordi sõnul võib läbikukkumine olla küll väga valus, kuid tihti on see vältimatu.

●● **Kas kõigepealt on juhtimises vaja läbi kukkuda? Enne kui üldse edukaks osutud?**

Ma ei usu, et läbikukkumine on suurepärane asi, ma usun, et see on vältimatu. Kui sa püüad teha midagi uut, viia läbi mingit tõsist muutust ja teha maailma paremaks, siis sa kukud läbi. Ükskõik, kas see uuendus on uue toote välja toomine või poliitiline algatus, tahad teha haridust paremaks või pidada sõda niivõrd väheste ohvritega kui võimalik. Sest see on liiga keeruline. Kui sa tahad teha midagi väga vana ja traditsioonilist, siis ehk oled edukas, sest kõik probleemid on juba lahendatud.

●● **Mõne struktuuri või süsteemi põrumine läheb maksma tohutult kas emotsionaalselt, rahaliselt või näiteks Kreeka riigi puhul pole kõiki variante võimalik üles lugedagi.**

Jah, me teame Kreekat.

●● **Kuidas saaks selliste kogemuste najal leida vigade parandust?**

Ma ei ütle, et Kreeka ebaõnnestumine on hea, see on selgelt traagiline. Kuna läbikukkumine tahes-tahmata juhtub, siis enne tähtsate teemadega alustamist tuleb mõelda tagasisidemehhanismidele: kuidas me saame probleemidest teada, mis on lahkumisstrateegia, kuidas me suudaksime suunda vahetada.

Vaatame näiteks euroala muresid. Mis on siin tagasisidemehhanismid? Neid pole, sest näiteks Kreeka statistilised näitajad olid vigased. Inimesed teadsid, et need on vigased, kuid olid liiga viisakad, et midagi öelda. Ja teiseks, euroala ülesehitus ütleb: mitte mingit päästemehhanismi, mitte mingit maksejõuetust, mitte mingit lahkumist. Äratõlgituna tähendab see seda, et läbikukkumine on keelatud.

●● **Olen lugenud teie ajalehekolonne, kus te lahendate lugejate probleeme kasutades moodsaid majandusteooriaid. Eestis (ja tegelikult euroalas üldiselt) on üks selline probleem: kuidas kiirendada majanduskriisist taastumist. Äkki oskate teie selle mõne lihtsa nipiga lahendada?**

Te saate aru, et see kolumn oli ikkagi naljana mõeldud? Ma ei ole kindel, kas ma tahan selle küsimuse koha pealt väga nalja teha. (*Nærab.*)

Tegelikult on siin ju kaks

Tim Harford kinnitab, et Eesti on üle elanud väga keerulise olukorra.

Foto: Ago Tammik

erinevat lähenemist. Keyneslik majanduse ergutus lähtub kolmest põhimõttest. Esiteks, keegi on valmis sulle raha laenama, et majandust ergutada. Teiseks, majandus iseenesest ei kohane piisavalt kiiresti – näiteks palgad ei kohane või on võlad näiteks eurodes, mis ei luba rahanduslikku kohanemist. Ja kolmas eeldus on see, et probleem on ajutine. Kui probleem on sisuline ja püsiv, siis oledki hädas.

Mina olen Keynesi koolkonna esindaja ja usun, et majanduse ergutamine töötab, kui need kolm eeldust on olemas. Minu arvates on

ergutas meie majandust Euroopa liidu raha ja kaubavahetus Põhjamaadega.

Tõesti, seda ei saa ju otse üle kanda. Võtame näiteks Portugali. (Kreeka on lihtsalt kohutav juhtum.) Portugalile võiks ju öelda, et olge nagu Eesti, kuid sealse struktuurid on erinevad – lepingud, ametiühingud, ootused valitsusele jne. Majandus on seal palju jäigem. Nii et keyneslik stimuleerimine on seal oluliselt asjakohasem, riigipoolse kulumise piiramine tekitab rohkem kahju.

Väga kiusatuslik on sellest teha moraali küsimus – see rahvas on laisk või ebaaus. Aga me peame rääkima faktidest. Eesti on üle elanud väga keerulise olukorra, ma ei usu, et Portugalis sama hästi läheb.

●● **Üleelamine on tõepoolest aga tulnud suure hinnaga – kasvõi selle näol, et paljude sissetulek ja elatustase ei ole jõudnud sinna, kus ta enne kriisi oli.**

Aga selline kohanemine välja näebki. Ma küll ei tea, milline oli Eesti riigivõla situatsioon enne kriisi.

●● **Oli väga madal.**

Siis see tegi selle kohanemise oluliselt lihtsamaks. ●

Euroala ütleb: mitte mingit päästemehhanismi, mitte mingit maksejõuetust.

huvitav see, kuidas Eestis on otsustatud, et laenata võib küll olla võimalik, aga samamoodi on võimalik ka kohaneda. Nii et otsustati kohaneda. Ja kui gi on veel veidi vara lõplikult öelda, tundub, et see on tõenäoliselt toimunud. Tundub, et see on olnud ka väga valulik. ●● **Tõepoolest, rahva jaoks on see olnud valulik, samal ajal kui Eestit tõstetakse riigina esile kui musternäidet. Samal ajal**

Eesti Energia kaotas trahvi, tõstis hinda

Kuni 3000-kilovatise aastase tarbimise juures fikseeritud hinnaga pakettis. HIND KUUS

Allikas: Eesti Energia; graafika: Maret Müür

Elektrimüüjad tahavad leppetrahvi seadustada

Vabaturg

Imatra ja Eesti Gaas

fikseeritud paketti

eratarbijale ei paku, sest

seadus ei kata riski.

Ann-Mari Nergi

ann-marii.nergi@epl.ee

Eesti Energia ja ka teised elektrimüüjad leiavad, et selline võlaõigusseaduse (VÕS) punkt, mis keelab tarbijalt leppetrahvi küsida, on vananenud ning palju mõistlikum oleks muuta seadus ühemõtteliselt selliseks, et seda ikkagi küsida saaks.

„Seetõttu esitame majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi juures tegutsevale elektrituru ümarlauale ettepaneku algatada kehtiva võlaõigusseaduse täiendamine. Täna VÕS ei arvesta sellega, et Eestisse tekib järgmisest aastast elektri puhul täiesti uus turg, kus elektrimüügi alused on hoopis teised kui suletud turul,” rääkis Eesti Energia energiamüügi juht Karla Agan.

Eilsest kehtivad Eesti Energiaga (EE) liituda tahtvale kliendile järjekordselt uued hinnakirjad, kuhu on lisatud juba „lepingu ennetähtaegse lõpetamise riskist tulenev muutus”. See tähendab siis leppetrahvi, mida algul oleks küsitud ainult neilt, kes reaalselt energiamonopoli siduvat lepingut ettenähtust varem üles öelda tahtsid.

Nüüd aga kaotas EE eraldi tasud ja jagati need kõigi klientide vahel põhimõttega, et mida pikemaks ajaks leping sõlmitakse, seda suuremat tasu ka EE küsib. Näiteks 36-kuulise lepingu sõlmija maksab 0,35 senti kilovatt-tunni pealt rohkem, kuuekuulise lepingu sõlmisel on lisandunud kilovatt-tunnile 0,09 eurosent.

Agan kinnitab endiselt, et elektrimüüja on oma hindadega konkurentsisis ning hinnakujundus on tingitud eeldusest, et pikemaajad lepinguid võidakse katkestada sagedamini.

„Kui klient otsustab lepingu katkestada ja seda ilmselt madala börsihinnaga perioodil, tähendab see, et müüja ostab kogu lepingu lõpuni jäänud perioodi kallimalt ja müüb odavamalt ehk teenib kahjumit,” põhjendas Agan.

Vaid üks valik

Reedel avalikustas ka Eesti Gaas oma elektripakkumise hinnakirja, kus eratarbijal on ainult üks valik – olenevalt tarbimismahust osta Eesti Gaasi kaudu elektrit börsihinnaga. „Kuivõrd tasude küsimise teema on keeruline ja veel lahtine, otsustasime pakkuda ainult börsihinnal põhinevaid pakette. Meie ootame, et seadus muudetakse loogiliseks ehk et saaks lepingu lõpetamise tasu küsida,” ütles Eesti Gaasi juhatuse liige Raul Kotov.

Kolmapäeval hindadega välja tuleva Imatra Elekter AS-i juhi Sven Pitkve sõnul saavad nemadki fikseeritud hinda pakkuda ainult juriidilistele isikutele, kellele kehtib endiselt ka leppetrahvi maksimise nõue. „Eratarbijate puhul ei taha me seda riski endale võtta ja sellepärast toetame ka seaduse muutmist, sest see on tänaseks juba vananenud. Kui müüjal ei ole mingisugust garantiid, ei saa rääkida ka tähtajalistest lepingutest,” ütles Pitkve. ●

Esikohal on tarbija

Majandusministeeriumi hinnangul tuleb seadust muuta juhul, kui see annab võimaluse elektri hinda alandada, aga samal ajal peab tarbijale jääma õigus ilma trahvideta elektrimüüjat vahetada.

Justiitsministeerium lähtub aga otsustamisel MKM-i väljalubatud analüüsist ehk kui MKM teeb ettepaneku kehtivat seadust muuda, arutatakse see kahe ministeeriumi vahel läbi.

JURIST SELGITAB

Tööleping
või töövõtu-
lepingHelve
Toomla

jurist

●●Tööandja lõpetas meiega töölepingud ja soovib sõlmida töövõtulepingud. Samal ajal ta nõuab, et me ei tohi ühegi teise tööandja heaks töötada. On tal see õigus ja mida mina enda kaitseks teha saan, sest töökoormus lubaks teha lisatööd ja selleks on ka rahaline vajadus?

Kahjuks ei selgu, mis tööd küsija tegi töölepingu alusel ja kas ta teeb sedasama ka töövõtulepingu järgi. Kui uue lepinguga jätkatakse sama tööd, samal tööajal ja tööandja kontrollib töö tegemist endistviisi, siis on põhjust arvata, et tegemist on töölepingulise suhte varjamisega. Sel juhul tuleks töövaidluskomisjonis või kohtus vaidlustada lepingu olemus ja nõuda töövõtulepingu tunnistamist töölepinguks. Vaidlustamisel peab silmas pidama tähtaegu, sest töövaidluskomisjonid lähtuvad üldisest neljakuulisest tähtajast arvates lepingu sõlmimisest.

On töid, mida saab teha nii töö- kui ka töövõtulepingu alusel. Näiteks raamatupidaja võib mõlemat varianti kasutada – töötada töölepinguga ühe tööandja juures, alludes igapäevaselt tema juhtimisele ja kontrollile ja osutada firmadele teenust töövõtu- või käsunduslepingu alusel. Siiski peab alati silmas pidama tööandja äri- ja tootmisaladuse hoidmise ja konkurentsi piirangu kohustust.

Töövõtulepingu puhul ei allu töövõtja tellija (need on selle lepingu pooled) juhtimisele ja kontrollile, tellija ei saa piirata töövõtja võimalusi teistele tellijatele teenust osutada, see oleks ettevõtlusvabaduse piiramine. Leping sõlmimisel võiks sellele tellija tähelepanu juhtida. Töövõttu reguleerib võlaõigussaadus, töölepingu seadus selle lepinguliigi suhtes ei kehti, st töövõtjal ei ole õigust puhkusele ega puhkusetasule, kui leping ei ole vastavat kokkulepet, tal ei ole õigust töölepingu seaduses ettenähtud hüvitistele, tema tööaeg on määratlemata jne. ●

Saada oma tööalane küsimus
kristiina.viiron@epl.ee

KAS TEADSID, ET...

●● eriala saab õppida ka siis, kui puudub põhiharidus. Eesti kutsekoolides on võimalik õppida 21 põhihariduse nõudeta eriala. Nende seas näiteks abikokaks, ehituspuusepaks, autotehnikuks või siseveelaeva juhiks.

Tööõnnelik inimene tunneb
rõõmu sellest, mida ta teeb

Rahulolu

Tööõnne valem: töö
aidaku inimesi, tööst
jäägu jälg ja töötaja
saagu olla tema ise.

Signe Kalberg

signe.kalberg@epl.ee

Me kõik teame väljendit „tööõnnetus” ning teame ka, mis on selle sõna laiem tähendus. Aga mida kujutab endast tööõnn? Kas see on üldse võimalik ja millest koosneb tööõnne valem?

Tööõnn tähendab rahuldustpakkuvat eneseteostust, kõlab tööõnne definitsioon karjäärinõustaja Tiina Saare sõnastuses. Teisisõnu, inimene tunneb rõõmu sellest, mida ta teeb.

Tema ütlust mööda on töopsühholoogid avastanud, et inimeste pühendumus on suurem, kui neil on tööl head suhted, kui nad tunnevad autonoomsust, kui nende tervise eest hoolitsetakse, kui nad saavad piisavalt infot toimuva kohta ja tunnevad, et arenevad edasi.

Tööõnne valem

Saare sõnul on tööõnne valem välja koorunud karjäärinõustamise tulnud klientide kogemustest.

Esimene komponent on nn südame-komponent – inimesed soovivad, et töö, mida nad teevad, aitaks reaalselt inimeste elukvaliteeti tõsta. Eelisei-

da vormi, kuhu nad ei mahu ja mis neile ei vasta.

Kas siis, kui igaüks saaks just omale meelepärast tööd valida, leiduks üldse neid, kes teeksid ära need nn kõige madalamad tööd? Tegelikult on inimestel üsna isesugused eelistused – ühele meeldib üks, teisele teine töö.

Tiina Saar märgib, et sageli aga karjäärinõustaja abi ei kasutata, valikud tehakse hetkemõjutuste ajel. Nii võivad inimesed töötada aastaid alal, mis kunagi oli popp või sai valitud emotsioonist lähtuvalt, aga mis tegelikult rahulolu enam ei paku. Ent hirmust tundmatu tuleviku ees ei julge inimesed muutusi ette võtta.

Sageli arvatakse, et töö on midagi, mida tuleb lihtsalt teha selleks, et elatist teenida. Mis õnne seal ikka taga ajada. Samal ajal võtab see meie elust enamiku ärkveloleku aega ja kui seda sisustada millegi vastumeelsega, mõjutab see inimese elukvaliteeti tervikuna.

„Mul on olnud kliente, kelle pühapäevad on rikutud, sest nad ei soovi esmaspäeval tööle minna. Või on töö nii kurav, et inimesed on valinud lõõgastamiseks alkoholi, sigarettid, muud sõltuvuskäitumised. See omakorda kandub edasi lähedastele ja kahjustab inimese vaimset, emotsionaalset ning füüsilist tervist,” tõdeb karjäärinõustaja.

On ekslik arvata, et inimese suudab ukse kinni panna ja töömuutest mitte koju kassanda.

„Kui olen palunud inimestel öelda, mis tööd teeksid nad siis, kui raha poleks

oluline, leiavad mõned, et nad ei teekski tööd – oleksid rantjeed. Aga väga paljud teeksid midagi, mis maailma paremaks muudab ja neile endile rõõmu ja rahuldust pakub,” vahendab Saar.

Palk on hügieenifaktor, s.t see peab olema õiglane ja väärtustama tehtud tööd ja töötegitajat. Saar nendib, et kui see on olemas, on palgaga otseselt töötajat motiveerida raske, eriti teaduspõhistel ametikohtadel. „Seal on olulisem töötulemus, mida inimene loomas on, ja tunnustus,” ütleb Saar. „Nn füüsilise töö puhul siiski kehtib see, et mida suurem tasu, seda rohkem inimene on valmis pingutama.”

Kolm elamise viisi

Positiivse psühholoogia paradigma rajaja Martin Seligman on kirjeldanud kolme elamise viisi. Rahuldav elu on see, kus inimene teenib elatist selleks, et tagada endale eluks vajalik ja lubada ka võimaluse korral hüvesid, mis meele rõõmsaks teevad. Hea elu on see, kus inimene saab rakendada

Karjäärinõustaja Tiina Saar ütleb, et tööõnn tähendab rahuldust pakkuvat eneseteostust.

Foto: Rauno Volmar

oma tugevusi nii eraelus kui ka töös ja nautida seeläbi elu. Tähenduslik elu on see, kus inimene rakendab oma tugevused millegi suurema hüvanguks kui ta ise.

„See on sama, mida Mihhail Lotman ühes hiljutises intervjuus mainis: kui inimene mis-kiit asja elus ajab (tema rääkis küll aineksest ja õpetamisest – Eesti Päevaleht, 25.08.2012), peaks ta püüdma olla teerajaja selles. Et inimesel võiks olla vastutus oma valdkonna edendamise eest. Nii et isegi kui teha tööd vaid elatise teenimiseks, tasub seda teha pühendunult ja andes endast parim,” ütleb Tiina Saar. ●

TÖÖ

Töid võib nende iseloomu põhjal jagada kolmeks

●●**Esiteks** – elu kõõgipoolega tegelevad tööd, nagu näiteks kriminalistika, sotsiaaltöö, osa meditsiini valdkonnast, võlgade sissenõudmine jne.

●●**Teiseks** – neutraalsed tööd, kus tegeletakse olemasoleva süsteemi ülalhoidmisega, nagu ametnikud, pangatöö, teenindavad ametikohad jne.

●●**Kolmandaks** – maailma paremaks muutvad, uut loovad tööd, nagu kunsti- ja kultuurivaldkond, heaoluteenu-

sed, teadustöö, IT, luksusvaldkonnad jne.

●●**Elu kõõgipoolega tegelevad ametid on kõige stressirohkemad.**

●● „Ei ole hea olla kogu elu sellistes valdkondades, tekib kibestumus. Asi, mis vahel aitab, on mõelda, mil moel minu töö tegelikult maailma paremaks muudab,” soovib Tiina Saar. Näiteks vangivalvur ei peaks mõtlema, et tegeleb vihkamist väärt kontingendiga, vaid seda, et tänu temale on ühiskond loodetavasti turvalisem ja eetilisem.

Töö võtab meie elust enamiku ärkveloleku ajast ja mõjutab meie elu tervikuna.

sus on kõik õpetavad, abistavad, ravivad, nõustavad jms maailma paremaks muutvad ametikohad.

Teine on mammuti-komponent – inimesed soovivad, et nende tegevustest jääks loovpraktiline jälg. Seepärast minnakse sageli õppima näiteks kutsekoolidesse, et omandada nn virtuaalsete ametikohtade kõrvale ka praktilisi oskusi. Inimesi teeb õnnelikuks, kui nad saavad näiteks maastikku kujundada, aidale uut katust panna, mõõblit restaureerida, keraamilisi kausse vormida, heliplaati välja anda vms. „Olen kogenud, et siin on asjalikel ja kvaliteetsetel tootmisetevõtetel ka väike eelisseis teiste ettevõtete ees. Luuakse midagi, mis on silmaga nähtav,” tähendab Saar.

Kolmas on ise-komponent. Inimestel on – kui mitte enne, siis kolmekümnendatest eluaastatest alates – ootus olla oma töökohal sellisena, nagu nad on. Koos oma tugevustega, unistustega, arenguruumi ja väärtustega. Nad ei soovi end suru-

TOOMIK ESINEB MILANOS

Eile avati Milanos galeriis Artra Jaan Toomiku isikunäitus „RUN”, mis võtab kokku kunstniku viimaste aastate maaliloomingu ja esitab läbilõike ka tema videoteostest. Keskseks teoseks

on film „Oleg”. Täna õhtul kohutub Toomik Milano uues kunstiakadeemias publikuga. Vestlus-õhtut modereerivad Johannes Saar, Andris Brinkmanis ja näitus kuraator Marco Scotini. **EPL**

„OOPERIFANTOOM” TULEB TARTUSSE

Vanemuise teatri juht Paavo Nõgene allkirjastas Andrew Lloyd Webberi kompaniiga lepingu, mis annab teatril oleks tulla välja „Ooperifantoomi” uuslavastus. Teost on mängitud ühes ja

samas lavaversioonis, Vanemuine sai kolmandana maailmas uuslavastuse loa. Esietendus toimub 4. oktoobril 2014, muusikajuht on Tarmo Leinatamm, teised tegijad selguvad hiljem. **EPL**

SURI MLADLEN KISELOV

Eile suri ootamatult viimasel ajal Eesti teatrites lavastanud bulgaaria lavastaja Mladlen Kiselov. Eestis elav Kiselov jõudis kaks lavastust lavale tuua Tallinna Linna-teatris ja ühe Draamateatris. **EPL**

SURI HANS WERNER HENZE

Laupäeval suri saksa helilooja Hans Werner Henze (sünd 1926). Mitmeid žanre põiminud Henze tuntuimad teosed olid ooperid „Hirvede kuningas” ja „Boulevard Solitude”. **EPL**

Ooperilauljate konkursil kuulis nii mõndagi

Reportaaž

Mart Niineste
muusikatoimetaja

Estonia ei otsi superstaare, vaid tulevase ooperilauljaid. Eile toimus teatrisaalis OPERAtsioon VOX-i lõpulaulmine.

„Pikad poisid teise ritta!” hõikab Neeme Kuningas ja kolmekümnepealine noortekobar hargneb laval kaheks reaks. „Lühikesed ka,” utsitab Kuningas ning konkursi patrooni Jassi Zahharovi kandev bariton hakkab loosisedelitega klaaspurgist lauljate järjekorda välja hõikama. „Ja žürii otsustab, kumma ettevalmistatud loo te laulate,” jagab Kuningas veel maid ja läheb saali auväert žürii sekka istuma. Ega niisama uudistama tulnud helilooja Veljo Tormiski oma sümbolikaalukusega asja vist kergemaks tee.

Need kolmkümmend noort – pesamuna 15, vanimad 21 – pole siin edevusest. Neist igaühe kohta on öelnud muusikaõpetaja: „Temast võib asja saada. Muidugi mingu ja proovigu.” Säärase soovituseta kedagi mängu ei võetudki. Tegelikult oli neid siin algul sadakond, kõik lihtsalt ei jõudnud lõpusirgele. Mõne tunni pärast jääb neist järele kümnekond, kelle Estonia kuueks kuuks koolitada võtab. Ja mis saab edasi? „Loodame neile edasiõppimiseks stipendiume leida,” ütleb pressiesindaja Ülla Veerg. Jah, panused on

suured, kedagi neist noortest enneaegu kuulsaks ei kirjutata. See siin on akadeemiline maailm oma korrastatuses, mitte kommertskorralagedus.

Aga tase? Kui esimene noormees vaikselt lavale astub, end sama vaikselt tutvustab ja klaverimängu saateks õ-häälikutega vürtsitatud Valgre vaeu kuuldavale toob, jääb vaimustumiseks vajalikust vaksa-de viisi vajaka.

Kolmandast solistist alates läheb aina paremaks. Järjest rohkem esitatakse klassikalisi palu, järjest selgemaks ja kõlavamaks lähevad hääled, lavalt kostab itaalia ja vene keelt. On hääli, mille esituses kuulaks popmuusikat, kuid ka daamkohtus-hiirekesega võttes muljet avaldavaid neide. Üha sagedamini kõlab saalist aplaus.

Vaid vähemus neist noortest tuleb Otsa- või Elleri-nimelisest muusikakoolist. See-eest

pälvib üks Elleri-kooli kutt oma kahe väljapakutud aaria-ga eos žürii heakskiidumõmina ja täpsustab enne teise jupi ettelaulmist: „Esimest või teist salmi?” Žürii hõikab vastu: „Teist!” Ta laulabki.

Siis tuleb lavale õige naljavennd. „Mul on kaks lugu, ühel pole klaverisaadet ja teise kirjutasin ise!” Muidugi saab ta võimaluse omaloomingut esi-

Eristuvad kahed hääled: ühed kõlavad juba ooperlikult, teised veel mitte.

tada. Kui žürii liige Aivar Mäe on aidanud superstaarihakatisel klaveri paika nihutada, hakkab too laulma. Ega sealt just ülemäära midagi ei kosta. „Aitab!” hõigatakse kohtunikepingilt. Noormees mängib edasi. „Aitäh!” kõlab uus hüüe, klaverimäng läheb valjemaks. Järgmine Koit Toome peatub alles kolmandal katsel.

Edasine kulgeb stabiilses joones. Eristuvad kahed hääled: need, mis kõlavad juba veidi ooperlikult, ja need, mis veel mitte. Eristuvad repertuaarivalikud: levi-muusika poole pealt peamiselt Tõnis Mägi ja Raimond Valgre, kindlasti üht-teist muusikalide kullafondist, süvamuusikast peamiselt klassikalised laulud, midagi meimaist, nagu Miina Härma või Mart Saare palad, ja siis need päris ooperiaariad-katkendid. Viimane laulja lõpetab viimase noodi. Ja siis lahkub žürii saalist... ●

KONKURSS

OPERAtsioon VOX ehk „Estonia otsib ooperistaare”

Edasisaajad: Brey Velberk, Edgar Tereping, Hanna Kivila, Helen Männik, Kadri Kuusk, Mariliis Einma, Rael Rent, Raiko Raalik, Rein Saar, Tam-bet Kikas

Žürii: Aivar Mäe, Neeme Kuningas, Jassi Zahharov, Mart Mikk, Jüri Alperen, Heli Veskus, Rene Soom, Triin Ella, Ellen Maiste, Tarmo Eespere, Jüri Kruus

-1- Noor laulja Egert Aaviste Toomas Volli haardes -2- Žürii teeb tööd: Heli Veskus, Jüri Alperen, Triin Ella, Mart Mikk, Ellen Maiste. -3- Laulab Caroliina Neerot.

Fotod: Tiit Blaht

KOMMENTAAR

Üllatavalt palju tahtjaid

Neeme Kuningas

žürii esimees

Estonia ajaloos ei ole ooperilauljate otsimist nii suurelt kunagi ette võetud. Üllatas, et kandidaate nii palju tuli, see näitab, et on huvi laulja elukutse vastu. Kooli-

tusprogrammi osalema valitud on andekad noored, kuid pead ei tasu norgu lasta ka neil, kes täna edasi ei pääsenud – mõnega kohtume ehk paari aasta pärast. Nii mõnelgi aga soovitaks hoopis poplaulja elukutse peale mõelda, kõik eeldused on olemas.

Tarja Tuupaneni õhku aurustatud kivid

Kunst

Tanel Veenre
disainitoimetaja

Tarja Tuupanen on üks rahvusvaheliselt tuntumaid soome ehtekunstnikke ning on vaid õnn, et terviklik väljapanek „Some whites” tema loomingu-ust on ka Tallinnasse jõudnud. Tuupanen esindab mitmes plaanis stereotüüpe põhja-

maalasest – enam vaikselt, valgema, minimalistlikumaks minna poleks võimalik. Ju on me ümber ja sees mingi *genius loci*, mis meid vaikselt suunab sobituma ümbritseva keskkonnaga.

Tuupaneni minimalism ei ole poosetamine tühjade kujunditega, see on kivist, valgest *cacholong*-ist (opaali liik – toim), kannatliku tööga välja kasvanud. Tõesti – kuidas saab

ühe kivi nii satiinjaks, läbiku-mavaks ja õhuliseks? Hoolimata konkreetsest vormist (või

„Some whites”

NÄITUS

Tarja Tuupanen IIDA galeriis
Lahti 12. novembrini

Vaata lisaks:
www.tarjatuupanen.com

tõenäoliselt just tänu selle vormi puhtale abstraktsusele) mõjuvad need ehted kohati nagu tardunud veeaur, kehatu mateeria. Selline ebamaisus on loonud omamoodi ooteseisundi, vaikselt valmisoleku millekski oluliseks. See tühjus ei ole hirmuäratav, pigem turvaline, kutsuv ja helendav.

Kunstnik ise kinnitab, et tema loomeprotsessi kõige

Foto: Vallo Kruuser

magusam osa on viimistlemine, kivi poleerimine siidjaks. On sümpaatne, et Tuupanen ei müstifitseeri oma loomingut ega ka tööprotsessi jäädes napisõnaliselt ausaks. Kui mainida aeglaselt kulgeva kivilihvimise meditatiivsust, siis ta soovib seda sõna mitte kasutada – ei tasu liialt kõlksutada moesõnadega. Kui ma peaksin tooma paralleeli mõne teise kunstnikuga, siis meenus mul kohe Sirje Runge võime luua vähesest varjundite abil midagi väga täidetut, rikast, helendavat. ●

ALUSETUD KUULUJUTUD

Andrus Veerpalu advokaadi Aivar Pilve sõnul pole alust jutudel, nagu veniks arbitraaži otsus seetõttu, et avatakse ka tema varasemad dopinguproovid.

Juunikuus toimunud Veerpalu kohtuistungil lahendit on korduvalt edasi lükatud. Viimase tähtsena on lubatud otsus teatavaks teha novembri lõpus. **Delfi**

M-SPORT VALIS POWELLI

Eesti rallisõitja Ott Tänaku tööandja M-Sport teatas, et Hispaania rallil esindab nende meeskonda ka Trinidad ja Tobago rallimeister John Powell. Powell ja tema kaardilugeja Michael Fennell istuvad järgmisel nädalal toimuval Hispaania rallil Ford Fiesta RS WRC rooli. Hispaania ralli sõidetakse 8.–11. novembrini Kataloonia asfaldil ja kruusal. **Delfi**

SULGPALLIVÕIT

Eesti parim sulgpallur Raul Must sai nädalavahetusel võidu Saksaamaa Bundesligas. Must võitis meeste üksikmängu esireketite mängus sakslase Fabian Hamme si 21 : 18, 21 : 16. **Delfi**

LIIGA PARIMAD

Eesti jalgpalli meistriliiga oktoobri parimate valimisel läksid auhinnad treenerite kategoorias Marko Kristalile Leva diast ja mängijatest Zakaria Beglarišvilile Florast. **Delfi**

Nõrk kohtumise algus röövis Kalev/Cramolt võiduvõimaluse

Korvpall

Teise poolaja võitnud

Kalev/Cramo kaotas VTB

Ühisliigas võõrsil Kaasani

Unicsile 72 : 86.

Pärt Talimaa

p.art.talimaa@epl.ee

Kalev/Cramo eilse VTB Ühisliiga kohtumise algus oli kui õudusunenägu, sest minut enne avaveerandi lõppu leidis meeskond ennast 5 : 32 kaotusseisust. „Ei teagi, millest see nüüd tulenes, aga kohe alguses tegime rumalaid eksimusi ja enesekindlus kadus. Ei tea, kas meestel läks seejärel närvpinge ära, et nad ülejäänud 30 minutit korraliku korvpalli näitasid,” rääkis Kalev/Cramo peatreener Aivar Kuusmaa.

Avapoolaja 27 : 45 kaotanud kalevlased mängisid kohtumise teise poole Venemaa suurklubiga kui võrdne võrdsega, kusjuures Unics ei kasutanud vahetusmehi, vaid jätkas samamoodi põhimängijatega. Teist poolaega alustas Kalev seejuures kahe keskmängijaga ning Unics suutis viie minutiga visata vaid neli punkti. „Suutsime kokkulepi-

Eilises VTB Ühisliiga kohtumises oli Kalev/Cramo resultatiivseim Keith McLeod (palliga).

Foto: Tanel Meos

tud asjadest kinni pidada ja mehed võitlesid,” võttis peatreener korraliku teise poolaja kokku.

Järgmise Ühisliiga mängu on Kalev/Cramol nüüd veidi aega, sest Vilniuse Lietuvos rytasega kohtutakse koduväljakul 12. novembril. Küll tulevad vahele Eesti meistrisarja ja Balti liiga mängud, ent vähe-

malt saab meeskond järgmise teisipäevani Saku suurtalispäevani trenni teha. „Need kaks nädalat kindlasti parandavad üht-teist. Rytasega mäng on meile väga tähtis ja kuna ma ei taha, et meeskond rütmist välja läheks, siis kavatsen eelolevates kohtumistes mängitada mehi, keda ka Rytase vastu kasutan,” rääkis Kuusmaa.

Balti liigas sai Tartu Ülikool/Rock võõrsil raske võidu Panevėžyse Lietkabelise üle. Leedu meeskond alistas möödunud hooajal Balti liiga teise divisjoni finaalis Rakvere Tarva. Silver Leppiku tabav kolmene ja reedeses mängus Kalev/Cramoga kangelaseks tõusnud Justin Ingrami punktid töid 76 : 72 võidu siiski

tartlastele. Ingram oli eilegi tartlaste parim, visates 18 punkti ja noppides viis lauapalli, Kristo Saage lisas 11 punkti. Kokku tegid võitjate poolt skoori koguni kümme meest. ●

VTB ÜHISLIIGA

Kaasani Unics – BC Kalev/Cramo 86 : 72 (45 : 27)

Unics: Lyday 23 p + 8 lp + 3 vl, Eidson 18 p + 7 lp, Kaimakoglou 15 p + 9 lp, Veremejenko 15 p, Vougioukas 6 p + 6 lp, Zamanski 4 p, Chatman 3 p, Antipov 2 p.

Cramo: McLeod 20 p + 4 pk, Fall 15 p + 8 lp, Keerles 12 p, Sock 9 p, Elegar 8 p + 9 lp + 4 vl, Wilkinson 5 p, Arbet 3 p.

2-p-visked: 52% (26/50) – 47% (21/45). **3-p-visked:** 29% (5/17) – 32% (6/19). **Vabavisked:** 83% (19/23) – 92% (12/13). **Lauapallid:** 44–32. **Söödud:** 20–10.

Vaheltlõiked: 10–7. **Blokid:** 2–1. **Pallikaotused:** 11–15.

A-ALAGRUPI TABELISEIS:

Spartak 4–0, Himki 3–1, Unics 3–1, Astana 3–1, Krasnojė Krõlja 2–2, Donetsk 2–2, Azovmaš 1–3, Lietuvos rytas 1–3, Kalev/Cramo 1–3, Turów 0–4.

Tõusja

Anett Kontaveit

Tennisist Anett Kontaveit tõusis oma karjääri kõrgeimale astmele, olles eilsest maailma 400. reket, Kaia Kanepi säilitas 19. positsiooni. Naiste edetabelit juhib endiselt Viktoria Azarenka, kellele järgnevad Maria Šarapova ja Serena Williams. Meeste tabelis loovutas Jürgen Zopp ühe koha, olles nüüd 88. positsioonil. Teine eestlane Vladimir Ivanov asub 407. kohal. Esireket on jätkuvalt šveitslane Roger Federer.

Langeja

Baruto

Sumomaadleja Kaido Höövelson ehk Baruto on Jaapani profisumo värskes edetabelis loovutanud ühe koha ja asub nüüd seitsmendal positsioonil. Viiest ozekist on Baruto madalaimal kohal. Uues tabelis on pika aja järel kaks yokozunat. Septembris toimunud Aki-basho vigastuse tõttu pooleli jät nud Baruto peab ozeki staatuse säilitamiseks 11. novembril algaval Kyushu-bashol teenima vähemalt kaheksa võitu.

Täna Delfi Spordis:
Kes on kes uuel
hooajal korvpalli-
liigas NBA?

Kuningas näitas end lõpuks avalikkuse ees

Arvustus

Merike Mikk

ajakirjanik, Helsingi

Põhjanaanbrid ootasid huviga, kui palju avaneb dokumentaalfilmis Soome kõige edukam jalgpallur Jari Litmanen.

„Kuningas Litmanen” on liigutavalt aus tagasivaade Hollandi ühe kuulsama vutiklubi Amsterdami Ajaxi sümboliks peetava jalgpalluri karjäärile.

Ka ekraanil pigem tagasihoidlik ja rohkem värvavatest kui iseendast rääkiv Jari Litmanen tundub pärast filmi ammuse sõbrana. Tagaplaanile hoiduv inimene, kuid samal ajal tugev isiksus, kellel on selged eesmärgid ja püüdlused – selline persoon võib hetkega.

Olgugi et filmitegijad ei tungi tema salajasematesse südamesoppidesse, on filmis hetki, kui enamik kinosaa lis olijaid jäid eriti vaikseks. Litmanen meenutab filmis esimest korda avalikkuse ees, kuidas mõjutasid tema karjääri onupoja surm ja talle heaks nõuandjaks olnud ärimehe Heikki Marttineni manalateele minek.

Tahaks mängida

Ka soomlasi on filmis üllatanud, et tegemist on nii sümpaatse ja sõbraliku inimesega. Pigem on Soome edukaimat jalgpallurit ümbritsenud alati salapära ja mõningane teadmatumus. Filmis pole samuti juttu tema pereelust või sissetulekute suurusest. Siiski kogus film esimese kinonädala jook sul ligi 7000 vaatajat ja on selle arvuga Soome dokumentaalfilmide seas teisel kohal.

Oma mõtteid Jari Litma-

neni kohta jagavad ekraanil tema vanemad, trennikaaslased ja treenerid eri eluperioodidest – Danny Blind, Xavi, Zlatan Ibrahimović, Louis van Gaal, Gerard Houllier, Roy Hodgson. Mitmed neist mainivad Litmaneni erilist tahte jõudu ja kaasasündinud andekust, mida toetab tema suur töötahe. Näiteks tavatseks ta ka pärast raskeid treeninguid tihti jääda üksi väljakule veel selleks, et lüüa väravasse kuni 20 palli. Kui kas või üks löök ebaõnnestus, seadis ta terve rivi palle uuesti üles ega tulnud riietusruumi enne, kui kõik pallid olid väravasse lennanud.

Üdini jalgpallile pühendunud mees külastab filmis ka paljusid talle edu ja aplause toonud staadione. Olgu selleks Lahti Kisapuisto, kus ta tegi teismelisena oma esimesed tähtsamad mängud, või

Jari Litmanen jälgib koos perega Tallinnas Kalev/Cramo korvpallimängu.

Foto: Andres Putting

suur ja võimas Barcelona staadion. Nüüdseks jalgpallis apad varna riputanud Litmanen räägib avatult oma karjäärist, oma õnnestumistest ja põrumistest. Filmist jäävad eriti eredalt meelde hetked, kus ta jalutab neil kuulsa staadionitel ja... kumarmardub äkki jalgpallimurusi litamiseks või selleks, et vaikselt häälel öelda: tahaks veel mängida küll.

Lahtis, tema esimese kodustaadioni kõrval on Jari Litmanenile pühendatud ka ausamas. See avati tema män-

gijanumbrit (number 10) arvestades 10. oktoobril 2010. aastal. Ka on mitmed Soome artistid Litmaneni mees pidanud sellega, et loonud temast rääkivaid laule.

Praegu on 41-aastaselt Jari Litmanenil koos eestlannast kaasa Ly Jürgensoniga seitsmeaastaseks saav poeg Caro ja viieaastane poeg Bruno. Paari on avalikkuse ees koos nähtud väga harva ja seetõttu on need üksikud juhud eriti meelde jäävad – nagu näiteks 2007. aasta Soome presidendi iseseisvuspäeva vastuvõtt. ●

JARI LITMANEN

Soome kuulsaim jalgpallur

● Sündinud 1971

● Mänginud klubides nagu Amsterdami Ajax, Barcelona, Liverpool, Fulham, Lahti, HJK. Mängis Soome koon dises 21 aastat. Tema karjääri tähtsaimaks saavutuseks on 1995. aastal Ajaxiga saavutatud Meistrite liiga võit.

Olümpiatšempionid hakkavad püüdma NBA meistrisõrmust

Korvpall

NBA uue hooaja eel on suursoosikuteks valitsev meister Miami Heat ja Los Angeles Lakers.

Pärt Talimaa
part.talimaa@epl.ee

Eesti aja järgi homse päeva esimestel tundidel saab läbi maailma ühe parima korvpalluri LeBron Jamesi pikk ootus, kui ta saab koos meeskonnakaaslastega pidulikult tseremoonial kätte NBA meistrisõrmuse. Pärast seda algab jaht uuele tiitlile, kui suvel meistriks kroonitud Miami Heat alustab tänavust põhihooaega Boston Celticsi vastu. Kuna James on kuulutanud, et soovib saada läbi aegade parimaks korvpalluriks, siis üks meistritiitel on vähe ning vaevalt ka fännid ja kaks aastat tagasi Jamesiga suure kolmiku moodustanud Dwyane Wade ja Chris Bosh senisaavutatuga rahuldavad.

Kõik võimalused uue tiitli võitmiseks on aga loodud. Vähe sellest, et meeskonna tuumik on jäänud samaks, kahe hooaja vahel on Heat muutunud veelgi tugevamaks. Bostonist on tulnud NBA ajaloo enim kolmepunktiiviseid tabanud vanameister Ray Allen, kelle käsi on endiselt terav ning Jamesi ja kompanii kõrval mängides tekib talle ka hulgaliselt viskekohti. Sama kehtib ka teise snipri Rashard Lewise kohta.

Lisaks on Heati peatreener Erik Spoelstra rõhutanud, et tahab meeskonna mängu kiiremaks ajada, mis teeb vastastele olukorra veelgi raskemaks. Kauaoodatud tiitlivõiduga kadusid Heati mängijate õlult ka meeldet pinged, mis saatsid neid alates suure kolmiku moodustamisest, ning läksid veelgi hullemaks pärast mullusuvist finaalkaotust Dallas Mavericksidele. „Eelmise hooaja puhul on parimaks see, et jõudsite mäetippu ning seejärel ka ületasime selle. Nüüd ma tean, mida sinajõudmine nõuab,” on James AP-le antud usutluses tiitlivõitude tagasi vaadanud.

Konkurente jätkub

Õnneks ei panda spordis aga midagi paika paberil, nii aga pole ka Heati tiitlivõidu kordamine vaid puhtalt vormistamise küsimus. Küll tuleb meeskonna suurimaid ohustajaid otsida läänekonverentsist. Idas võiks Heati suuta ohjeldada Chicago Bulls, kui nende staarmängija Derrick Rose terve oleks, ent eelmise hooaja *play-off*i avamängus saadud karm põlvevigastus hoiab ta vähemalt veebruarini platsilt eemal.

Läänes on tõelise supermeeskonna kokku ajanud Los Angeles Lakers, kes sai suvel enda ridadesse maailma het-

Suvel rõõmustasid Kobe Bryant ja LeBron James olümpiakulla üle, NBA-s tuleb hakata mängima teineteise vastu.

Foto: AFP/Scanpix

ke võimsaima keskmängija Dwight Howardi ja geniaalse mängujuhi Steve Nashi. Lisame siia vanad tuttavad Kobe Bryanti ja Pau Gasoli ning ongi ülitugev löögirüüskas koos. Veel kuu aega tagasi

Endise treeneri Phil Jacksoni kurikuulsa kolmnurkrünnaku asemel juurutab praegune loots Mike Brown Princetoni stiili, mille nurgakivideks on tark sõõdumäng ja tagaukse-
lõiked (*backdoor cuts*). „Need

pallikaotused asenduvad varem või hiljem pealtpanekutega. Ma arvan, et jaanuaris võib meie meeskond töötada kui õlitatult,” rääkis Brown Los Angeles

les Timesile. Endine Lakersi legend Magic Johnson ei oota meeskonnalt samuti hooaja alguses kohe suurt edu ja usub, et kõik loksud lõplikult paika veebruari keskpaigaks.

Liiga vähe raha

Eelmisel hooajal lõpetas Lakersi teekonna läänekonverentsi poolfinaalis Oklahoma City Thunder, kes hiljem jäi 1 : 4 NBA finaalis alla Heatile. Veel laupäeval sai meeskond uhkustada, et kõik mulluse edu taga seisnud mängijad on tänavugi ravis, kuid nädalavahetus tegi omad korrektiivid. Olümpia-võitja ja möödunud hooaja parim vahetusmees James Harden ei olnud nõus Thunderi pakutava rahahulgaga ning nii otsustas meeskond ta Houston Rocketsisse saata, sest suvel oleks võinud nad temast lihtsalt ilma jääda. Nüüd saadi olulisematest lülidest vastu tagamängija Kevin Martin ja tulevate hooegade noormän-

gijate värbamise valikuid. Eks näis, kuidas vahetus Thunderit mõjutab, kuid on selge, et üks ühe vastu võrreldes on Harden palju mitmekülgsem mängija, kui vaid skooritegemise trumpi hoidev Martin. Küll on aga kolme viimase aasta skoorikuningas Kevin Durant, üliatleetlik mängujuht Russell Westbrook ja möödunud hooaja bloki-kuningas Serge Ibaka piisav argument Thunderi ohtlikuks pidamiseks.

Kindlasti ei tohi mööda vaadata ka teisest Inglite linna

klubist Clippersist, kus on palju rohkem sisu, kui vaid Blake Griffini ja DeAndre Jordani ahhetama panevad pealtpanekud ja Chris Pauli imelised sõõdud. Peagi peaks vigastuspausilt naasma kõva võitlejahinge ja heade liidriomadustega tagamängija Chauncey Billups ning meeskonnaga on kahe hooaja vahel liitunud iginoor, ent endiselt tugeva kaitsemänguga silmapaistev 40-aastane Grant Hill ja Lakersiga kaks meistritiitlit võitnud Lamar Odom. ●

HUVITAVAD KÜSIMUSI

Vanakeste viimane võimalus

Juba aastaid on räägitud, et Boston Celticsi ja San Antonio Spursi tähtmängijate „parim enne” on möödunud meeskonnast algalval hooajal suurde mängu ei sekku. Kevadel tõestasid mõlemad klubid jällegi vastupidist ja jõudsid konverentsides finaali. Kas nii läheb tänavugi või on Kevin Garnetil ja Paul Pierce’il Bostonis ja Tim Duncanil ja Manu Ginóbilil San Antonios veel midagi varuks?

Kõvasti vanureid on lisandunud ka New York Knicksi, kellel on liitunud mängujuht Jason Kidd, keskmängija Marcus Camby ja liigasse tagasi meelitatud ääremängija Rasheed Wallace. Kui kogu seltskond eesotsas staaride Carmelo Anthony ja

Amare Stoudemire’iga aga kokkumängu ei leia, siis ei pruugi pingutustest talgu olla ja võib juhtuda, et tabelis tuleb endast mööda lasta ka rivaal Nets.

Huvitav on näha, mida suudab aastase pausi järel naasnud Andrei Kirilenko, kes on Moskva CSKA-st Minnesota Timberwolvesi liikunud koos noore mängujuhi Aleksei Švediga. Tugeva paugu paneb tihedas läänekonverentsis *play-off*i koha nimel heitleva Minnesota lootustele aga liidri Kevin Love’i käeluumurd, mis hoiab teda kaks kuud väljakult eemal, ja imelapse Ricky Rubio jätkuv vigastuspaus. Toronto Raptorsis saab NBA tule-ristsed ka leedukate uue põlvkonna täht Jonas Valančiūnas.

Rassismi-skandaal jõudis kohtunikeni

Jalgpall

Inglismaa jalgpalli

rassismisõda leidis

nädalavahetusel täiesti

enneolematu väljundi.

Aet Süvari

aet@epl.ee

Kui varem on omavahel rassistikke solvanguid ja vastastikuseid süüdistusi pildunud erinevad mängijad ja treenerid, siis seekord on skandaali kistud ka kohtunik.

Chelsea ja Manchester Unitedi pühapäevane liigamäng ei oleks niikuinii olnud mingi jalutuskäik lilleaias. Kibedad rivaalid ja tiitlipretendendid ei halastanud mängus üksteise peale hetkekski, paraku pidi Chelsea leppima kodus 2 : 3 allajäämisega. Kuid mitte see ei tekitanud eilsete ajalehtede spordikülgedel kõige suuremat furoori, vaid hoopis Chelsea süüdistused mängu peakohtuniku Mark Clattenburgi aadressil, kes väidetavalt oli mängu ajal kostitanud üht Chelsea pallurit rassistliku solvanguga ja teist lihtsalt ebatsensuursete väljenditega.

Pallur, kes väidab, et kohtunik solvas teda rassistlikult, on Chelsea poolkaitsja, nigeerlane John Obi Mikel. Obi Mikel pole täpsustanud, mis sõnadega kohtunik teda täpselt kostitas, kuid väidetaval oli ta käinud pärast mängu Clattenburgilt selgitusi nõudmas ka koridoris. Teine asjas segatud pallur on hispaanlane Juan Mata.

Sõna sõna vastu

Chelsea süüdistused pole aga lihtsalt sõnavaht – klubi on esitanud ka ametliku kaebuse mängu delegaadile ning ootab nüüd jalgpalliliidu reaktiooni. Kohtunikekogu pöördus omakorda nii Clattenburgi kui ka delegaadi poole, et kuulda nende selgitusi juhtunule. Kohtunikekogu kõneisik sõnas juba pühapäeva õhtul, et suhtuvad juhtumisse täie tõsidusega.

Kohtunike ühing Prospect on aga juba asunud oma ametikaaslast toetama, väites, et vilemehed on alati aidanud rassismi jalgpallist välja juurida, mitte tagant õhutada, ning seetõttu ei ole neil muud võimalust kui uskuda sada protsenti oma kolleegi.

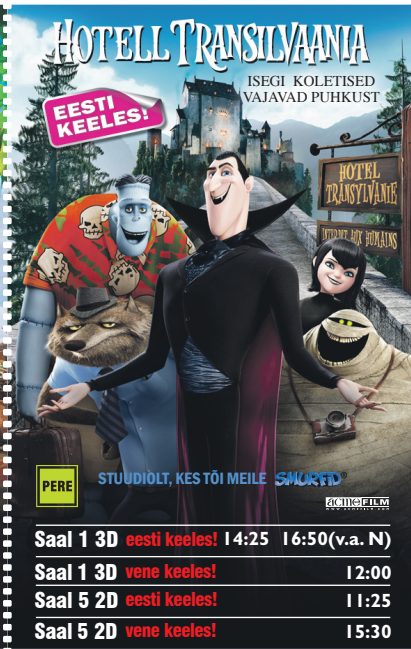
Endine inglise kohtunik Graham Poll aga pakkus „sõna sõna vastu” olukorra vältimiseks välja pealtnäha lihtsa lahenduse – kuna kohtunikel on küljes mikrofon, millega nad on pidevas ühenduses ääreakohtunikega, on kindel, et iga tema öeldud sõna jõudis ka abilisteni. „Kui Mark midagi ütles, kuulsid abikohtunikud teda kindlasti. Kui ta tegi rassistliku kommentaari, siis ma arvan, et abikohtunikud peaksid seda tunnistama, sest sellisel asjal pole jalgpallis kohta.” ●

ZAMBESIA
SEAL KUSAGIL MADAGASKARIL JA RIO LÄHEDES

PERE

Saal 2 3D	eesti keeles!	12:05
Saal 2 2D	eesti keeles!	18:40 (v.a. R, N)
Saal 2 3D	vene keeles!	16:35
Saal 5 3D	eesti keeles!	13:30
Saal 7 3D	vene keeles!	16:55

HOTELL TRANSILVAANIA
ISEGI KOLETISED VAJAVAD PUHKUST

EESTI KEELES!

PERE

STUUDIOLT, KES TÕI MEILE SMURFID

Saal 1 3D	eesti keeles!	14:25	16:50 (v.a. N)
Saal 1 3D	vene keeles!		12:00
Saal 5 2D	eesti keeles!		11:25
Saal 5 2D	vene keeles!		15:30

007 SKYFALL
OSTA PILET EELMÜÜGIST JUBA TÄNA!
KINODES 2. NOVEMBRIST

MGM

#Skyfall

COLUMBIA PICTURES

MAVERICKS - LAINET PÜÜDMAS **MS12**

Saal 1	19:00 (ainult P, E, T)
Saal 2	20:45 (v.a. R, N) 21:35 (ainult R)
Saal 5	22:10 (v.a. N)
Saal 7	14:20 (v.a. P) 18:55 (R, L, K)
A.Le Coq Sviit	18:15 (v.a. L, N)

007 SKYFALL EELINASTUSED! **MS12**

Saal 1	21:00 (ainult N)
Saal 2	22:15 (ainult N)
Saal 5	18:30 (ainult N) 21:30 (ainult N)

MET OOPER HD LIVE: OTHELLO **L**

Saal 1	20:00 (ainult L)
Saal 7	12:00 (ainult P)
A.Le Coq Sviit	20:00 (ainult L)

THE DOORS - LIVE AT THE BOWL '68 **L**

Saal 1	19:30 (ainult K)
--------	------------------

PAAHAENDELINE **K14**

Saal 1	21:45 (v.a. L, N)
Saal 2	14:10
Saal 3	22:15
Saal 7	18:55 (ainult P, E, T)
A.Le Coq Sviit	20:55 (v.a. L-P)

LED ZEPPELIN: CELEBRATION DAY **L**

Saal 1	19:00 (ainult R)
Saal 2	19:00 (ainult R)

ASTERIX JA OBELIX TEMA MAJESTEEDI TEENISTUSES **PERE**

Saal 3 3D	eesti keeles!	17:40
Saal 6 3D	vene keeles!	17:05 (v.a. K)
Saal 6 3D	eesti keeles!	12:30

VAPPER JOCK **PERE**

Saal 3 2D	eesti keeles!	13:25
Saal 3 2D	vene keeles!	11:20

KUMMI-TARZAN eesti keeles! **PERE**

Saal 4	16:10
--------	-------

SEENELKÄIK eesti keeles, venek. subt! **K14**

Saal 3	15:30	20:05
Saal 7	12:10 (v.a. P)	21:40 (v.a. N)
A.Le Coq Sviit	15:00 (ainult L-P)	

GARANTIAJAGA MEES **MS12**

Saal 4	17:55
--------	-------

KÕIK MUUSIKUD ON KAABAKAD **K12**

Saal 4	11:50	20:00
--------	-------	-------

KÕIK MENDID ON M***ID **K14**

Saal 4	13:55	21:50
--------	-------	-------

1+1 Saal 5 19:45 (v.a. N) **MS12**

RAHA VÕIM **K12**

Saal 6	21:50 (v.a. K)
--------	----------------

EESTLANNA PARIISIS **MS12**

Saal 5	17:35 (v.a. N)	
Saal 6	14:55	17:20 (ainult K)
Saal 6	14:55	17:20 (ainult K)

eesti ja prantsuse k., eesti- ja venekeelsete subtiitritega! **K12**

Saal 6	19:30 (v.a. K)
--------	----------------

FRANKENWEENIE **MS6**

Saal 6	19:30 (ainult K) 21:30 (ainult K)
--------	--------------------------------------

NATIONAL THEATRE LIVE: TIMON **L**

ATEENAST Saal 7 21:00 (ainult N)

SÖÖST **K12**

Saal 8	11:35	15:50	22:20
--------	-------	-------	-------

RÄPANE AMET **K14**

Saal 8	13:40	18:00	20:10
--------	-------	-------	-------

ÄJASÖLM Saal 9 21:55 **K12**

RÕÕVITUD 2 **K12**

Saal 9	14:55	19:50
Saal 10		12:15

TEEL Saal 9 11:55 17:00 **K14**

METSLASED Saal 10 21:20 **K14**

LOOTUS TÄRKAB **MS12**

Saal 10	14:30	16:45	19:05
---------	-------	-------	-------

www.forumcinemas.ee
wap.forumcinemas.ee

INFO TELEFONILT 1182

*A.Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

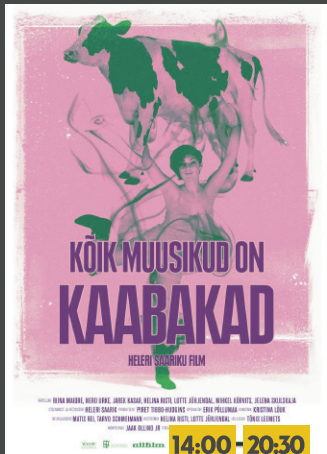
Väärikad kinohommikud
Ja kui me elaksime kõik koos?
Filmi juhatab sisse Katrin Karisma.

Iga 5. seanss TASUTA!

11:00

ZAMBESIA
20. OKTOOBRIST
10:30 16:00

KÕIK MUUSIKUD ON KAABAKAD
14:00 20:30

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO SÕPRUS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

KÕIK MENDID ON MANNID
19:00

30.10	Zambesia - 2D versioon, eesti keeles	10:30 16:00	Kõik muusikud on kaabakad	14:00 20:30
	Väärikad kinohommikud: Ja kui me elaksime kõik koos?	11:00	Vaeste kirjanike maja	15:30
	Kummi Tarzan - 2D versioon, eesti keeles	12:15	Albert Nobbs	18:00 21:00
	Eestlanna Pariisis	13:30 17:00	Esilinastus: Ja kui me elaksime kõik koos?	19:00
	www.kino.ee Estonia pst. 9, Tallinn Solarise keskus Tel. 663 1380			

30.10	Kõik muusikud on kaabakad	17:00 21:15
	Kõik mendid on m*nnid	19:00
	Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee	

Elion
Vabadus nautida

JÕULUJAZZ
12.12 19.00 Nokia Kontserdimaja

KURT ELLING (USA)
& Estonian Dream Big Band

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee
www.jazzkaar.ee

Piletid soodsamad 4. novembrini

Jõulu Jazz

ERGO

MY CITY HOTEL
TALLINN

!!!! Eesti Kontsert

T 30. oktoober kell 15
Estonia kontserdisaal
Claude Debussy 150
Esinevad noored klaveriõppurid

T 30. oktoober kell 19
Estonia kontserdisaal
klaveriduo Silver-Garburg
(Iisrael) Sivan Silver, Gil Garburg
Mendelssohn Bartholdy, Wagner, Rahmaninov, Saint-Säens

K 31. oktoober kell 16
Estonia kontserdisaal
John Cage 100
Adriano Ambrosini (Itaalia)
ja EMA tudengid **John Cage**.
Sonaadid ja interluudiid

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

31. oktoobril kell 18.00
VORMSI PERESTROIKA
Muusikalis-sõnalne rännak rannarootsi ajaloo rõhukasvanud radadel.

PÄRIMUSDETEKTIIVID – luuletaja Kristiina Ehin ja muusik Sofia Joonas otsivad lahendust Vormsi suurele mõistatusele. Mis saarel juhtus, kui seal 19. sajandi lõpul tegutses misonär Lars Österblom? Kui hilukannel räägiks inimkeeli, siis mida me kuuleksime?

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)lapiplastele ja pensionäridele 1 euro

TALLINNA LINNATEATER

Ma armastasin sakslast
7., 10. novembril 19.00

Härra Biedermann ja tulesüütajad
12., 13., 14. novembril 19.00

Eesti filmi laulud
26., 27., 29. novembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kuulutuste tellimine!
kuulutus.epl.ee
Vali rubriik, kirjuta tekst ja maksa ühes kohas

Eesti Päevaleht

AKTSIASELTS RPS HOLDING
AKTSIONÄRIDE KORRALISE ÜLDKOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE TEADE

AKTSIASELTSI RPS HOLDING (registrikood 11725309), asukohaga Tallinn (edaspidi Aktsiaselts) juhatus kutsub kokku Aktsiaseltsi aktsionäride korralise üldkoosoleku, mis toimub 29. novembril 2012 algusega kell 11:00 aadressil Ahtri 6A Tallinn (Advokaadibüroo VARUL ruumides). Koosolekul hääleõiguslike aktsionäride nimekirja fikseeritakse 28. novembril 2012 kl 23:59. Koosolekust osavõtjate registreerimine algab 29. novembril 2012 kell 10:30 ja lõpeb kell 11:00 koosoleku toimumise kohas. Registreerimiseks esitada pass või ID-kaart, aktsionäri lepingulisel esindajal kirjalik volikiri.

Koosoleku päevakorras on:

- audiitori nimetamine ja tema tasustamise korra kinnitamine;
- 2011 majandusaasta aruande kinnitamine;
- juhatusel liikme tasu suuruse ja maksmise korra määramine.

Aktsiaseltsi majandusaasta 2011.a aruandega, vandeaudiitori aruandega, otsuste eelnõudega ja muude seaduse kohaselt üldkoosolekule esitatavate andmetega on võimalik tutvuda aadressil Ahtri 6A Tallinn (Advokaadibüroo VARUL ruumides) tööpäevadel ajavahemikus 10:00 – 17:00. Tutvumise aeg leppida eelnevalt kokku e-postiaadressi hindrik.hindov@ansonbaer.com kaudu. Kõik aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, võivad nõuda täiendavate küsimuste võtmist korralise üldkoosoleku päevakorda, kui vastav nõue on esitatud hiljemalt 15 päeva enne üldkoosoleku toimumist üldnimetatud e-postiaadressile.

Avaldame sügavat kaastunnet Robert Maistele

EMA

surma puhul

AS Harju Elekter Elektrotehnika

Avaldame sügavat kaastunnet Udole perega kalli

ELMAR REHKALTI

kaotuse puhul

Kauri, Marko, Argo perega

Avaldame siirast kaastunnet Kairi Kohale

ISA

kaotuse puhul

Kolleegid Sampo Pangast

Mälestame kallist sõpra ja kolleegi

IVI TÕNUST

Meie siiras kaastunne lähedastele

Kolleegid Swedbankist

Eesti Rahvusringhääling

mälestab endist töökaaslast

REIN PAENURKA

ja avaldab kaastunnet lähedastele

Avaldame sügavat kaastunnet Leina Kelule ema

LEHTE KELU

kaotuse puhul

Kolleegid Montoni ja Mosaici brändidest

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

 HOLMES & MEYERS Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620 e-post info@holmesmeyers.eu

Müük

• Meilt võid leida punki! Müüme kasutatud profimööblit, pakettaknaid jne. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 APUNEKS OÜ

• Saetud, lõhutud küttepuid: kuiv lepp (50cm), metsakuiv kuusk (pikkus tellija soovil) ja kuiv kask (30cm) võrkkotis koos transpordiga. Tel 672 5338, mob 525 9433 Votikmetsa OÜ

Tervis

• Uus ja eksklusiivne massaažisalong ootab lõõgastavale massaažile. Tel 5382 0188.

Laen

• Laen kinnisvara tagatisel. AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

• Trimo Investments - laenu tagatisega ja ilma. Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Tutvu tingimustega, konsulteeri, tasuta tel 800 2424. Krediidikulukuse määra näide: 5000€/60 kuud -47%.

• ABC Laenude AS/ Lombard Laenu tagatise vastu. Kulla ja hõbeda kokkuost. www.abclaenu.ee, tel 607 5008.

Teenused

• KAARDID ENNUSTAVAD Tel 900 1727 24 h, h 1,09€/min www.ennustus.ee

• NÕUANDELIIN tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97€/min.

Teated

• Pankrotihaldur müüb avalikul suulisel enampakkumisel OÜ Claris Holding (pankrotis) omandis olevad 65 kinnisasja tervikvarana. 63 kinnistut asuvad Pärnumaal, Audru vallas, Papsaare külas (Leonardo Golf küla). 2 kinnistut asuvad Pärnumaal, Audru vallas, Lindi külas (endine Audru kalatööstus). Kinnisasjad müüakse tervikvarana alghinnaga 360 000,00 eurot. Suuline enampakkumine toimub 19.11.2012. a. kell 16:00 pankrotihalduri büroos aadressil Roseni 7, Tallinn. Täpsemad enampakkumise tingimused leiab www.ametlikudteadaanded.ee Varaga on võimalik tutvuda vara asukohas, eelnevalt vajalik kooskõlastada aeg halduriga andres@pankrotihaldur.ee, tel 502 6408, 664 5141.

• Põhja prefektuur teatab sileraudse püssi IZ kal 16 nr 107144 ja vintraudse püssi Mossin kal 7,62 leidmisest. Relvade omanikul või valdajal pöörduda kuue kuu jooksul kuulutuse ilmunise päevast Põhja Prefektuuri tel 612 4435.

ELLEN HUNT

Südamlik kaastunne Anneli Tüürile kalli ema

kaotuse puhul

Kolleegid Estonian Airst

Lahkus ootamatult armas abikaasa

VÄINO NORIT

02.08.1952 -27.10.2012

Leinav lesk

Hüvastijätt 02.novembril kell 13.30 Pärnamäe Krematooriumi kabelis

Avaldame sügavat kaastunnet Anne Panitševale

POJA

surma puhul

CF&S Estonia AS kollektiiv

Südamlik kaastunne Mario-Markus Hallastele kalli isa

ILLAR HALLASTE

kaotuse puhul

DHL Estonia AS kollektiiv

Tunneme kaasa Kaiele ja tema perele õe

ANNE WESTHOLMI

kaotuse puhul

Rahvakultuuri Keskus

Meie hulgast on lahkunud hea naaber

ILLAR HALLASTE

avaldame sügavat kaastunnet abikaasale ja lastele

naabrid Kaluri 4

Sügav kaastunne omastele kalli poja, abikaasa ja isa

ILLAR HALLASTE

kaotuse puhul

Perekonnad Kask, Serv ja Floren

MARJU RUUT

Mälestame head kolleegi

Siiras kaastunne lähedastele

Loo ja Kostivere Perearstikeskused Loo Apteek

Avaldame sügavat kaastunnet Janne Raukile

ISA

kaotuse puhul

Töökaaslased

Vabariigi Presidendi Kantsleil

mälestab leinas Maarjamaa Risti teenetemärgi kavaleri

LIDIJA VASSIKOVAT

ja avaldab südamlikku kaastunnet lahkunu omastele

Mälestame XII Ülemnõukogu, Riigikogu VII koosseisu ja Põhiseaduse Assamblee liiget

ILLAR HALLASTET

06.05.1959 – 27.10.2012

sügav kaastunne omastele

Riigikogu Kantsleil

Armas Hilja perega, südamlik kaastunne teile abikaasa ja isa

ILLAR HALLASTE

lahkumise puhul

Viimsi Kool

Mäletame kallist

LINDA VIILMAT

ja avaldame kaastunnet omastele

töökaaslased endisest Teede Tehnilisest Inspektsioonist

Teatame kurbusega, et lahkus meie kallis ema ja vanaema

HILLE PÕDRA

sünd. 10.04.1935 surnud 26.10.2012

Ärasaatmine toimub 2. novembril 2012 kl 10.30 Pärnamäe Krematooriumis

Leinavad pojad peredega

Issand hoiab su minemist ja tulemist nüüd ja igavesti Ps 121

Mälestame head sõpra ja kaaslast

ILLAR HALLASTE

Avaldame sügavat kaastunnet perekonnale

Vootele perega

Mälestame

Avaldame kaastunnet lähedastele

ILLAR HALLASTE

06.05.1959 - 27.10.2012

Eesti Reformierakond

President Toomas Hendrik Ilves ja Vabariigi Presidendi Kantsleil

mälestavad Eesti iseseisvuse ühte taastajat

ILLAR HALLASTET

ning avaldavad kaastunnet lahkunu omastele

Me ootame ka siis, kui sa ei tule. Meil hinges salakamber on su jaoks. Kõik mälestused sinust sinna jäävad ja sealt nad iialgi ei kao.

Lahkus meie kallis ainukordne

IVI TÕNUS

21.05.1967 - 27.10.2012

Ärasaatmine 2.novembril 12.30 Tallinna Krematooriumis Pärnamäel

Kimpe ja pärgi palume mitte tuua

Lähedased

Las ma vaatan Sind veel ühe korra enne seda, kui läheme teele. Sinu silmad on kurbhalli karva tahan selliselt jätta nad meelde.

On alati seks lahkunud meie armas sõber ja kaaslane

IVI TÕNUS

21.05.1967 - 27.10.2012

Sügav kaastunne kõigile omastele ja lähedastele!

Sind mäletades ja igatsedes klassikaaslased ja klassijuhataja keskkooli päevilt

Mälestame XII Ülemnõukogu, Riigikogu VII koosseisu ja Põhiseaduse Assamblee liiget

ILLAR HALLASTET

06.05.1959 – 27.10.2012

sügav kaastunne omastele

Riigikogu

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Holby City haigla

09.55 Terevisioon*

11.55 Prillitoos*

12.55 Puutepunkt*

13.25 Meie inimesed: Anne*

13.50 Osoon*

14.20 Välisilm*

15.00 Reisisari Arktikast Antarktikasse: Tšiili, Argentina (Eesti 2012)*

15.30 Kõögikodanikud, 8/16: Chedi (Eesti 2011)

16.00 Draamasari Holby City haigla: Jõululaul (2) (Inglise 2000)*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Draamasari Õnne 13 (2004)

17.40 Draamasari Südameasi (Heartbeat, Inglise 2005)

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.05 Vabariigi kodanikud

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 Kirjandusministeerium, 2/4

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 369

06.45 Joonissari Multimaania

07.10 Joonissari Kasskoer: Peoloom

07.35 Joonissari Pisipõnnide seiklused: Acme karikas

08.00 Reporter*

09.00 Ettevaatust inglisa*, 171

10.00 Talisman*, 91

11.00 Kodus ja võõrsil*, 5360

11.30 Saladused*

12.20 Ärapanija*

12.55 Kuldvillak*

13.30 Team Knight Rider: Ka sina, Dante?

14.30 Komissar Rex: Hauaröövel

15.30 Punased roosid, 370

16.30 Talisman, 92

17.30 Ettevaatust inglisa, 172

18.30 Kodus ja võõrsil, 5361

19.00 Reporter

20.00 Krimi

TV3

06.15 Multifilm Beyblade:

06.40 Multifilm Winxid

07.05 Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks

07.30 Multifilm Beyblade*

07.55 Kaunis Lola, 41*

08.55 Kirgede torm, 1496*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6336*

10.20 Elu keset linna 17,9*

10.50 Top Shop

11.05 Öhtusöök viiele*

11.35 Kõige naljakamad koduvideod*

12.05 Valgekrae 1, 4: Palveraamat

13.00 Ment, 8: Lahkumisavaldus*

14.00 CSI kriminalistid 12, 9: Lips läbi*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6337

15.30 Kirgede torm, 1497

16.35 Kaunis Lola, 42

17.35 Kälimehed 1, 2

18.30 Kõige naljakamad koduvideod

19.00 Seitsmesed uudised

19.30 Öhtusöök viiele

20.00 Kaua võib!

20.30 Sind otsides

21.30 CSI New York, 15: Surm arvutis

22.30 KINO3: Mängufilm Rambo 4

00.10 Õigluse nimel 1, 5: Tānavasõjad

01.10 Seadusesilm Steven Seagal, 1

01.35 Seadusesilm Steven Seagal, 2:

02.08 TV3play.ee uudised

02.10 Kaua võib!*

02.35 Stop!*

03.00 Elu keset linna 17,9*

03.25 Seitsmesed uudised

03.50 Sind otsides*

04.40 Öhtusöök viiele*

05.05 Seitsmesed uudised

05.30 Kälimehed 1, 2*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Animasari Völkurussell: Tädi Priimula ründab jälle * 07.20 Animasari Tatonka lood: Orava puu * 07.30 Animasari Ruff tegutseb: Abivalmis Ruff * 07.40 Animasari Must ja valge koer * 07.50 Animasari Muumioru lood: Aardekaart * 08.15 Lastetuba: Nagu õo ja päev * 08.30 KeeleVägi 09.00 Ringvaade* 10.05 Kultussari Vang nr 6, 8/17: Surmatants * 10.54 ERR uudised 17.00 Kalailm, 20/29* 17.30 Maa ja taeva vahel, 8/10 * 18.00 Animasari SimsalaGrimm: Kristallkuul 18.20 Animasari Näh 18.30 Lastetuba: Vastandite mäng 18.45 Animasari Völkurussell: Tuksi kiigesõit 18.55 Animasari Siilipoiss Alfredi salapärsed seiklused: Tähine õo 19.05 Animasari Väike Nicolas: Me olime raadios! 19.20 Aktuaalne kaamera 19.30 Aktuaalne kaamera 20.00 Pealtnägija * 20.45 Erica: Enesevalitsuse kaotus 21.30 AegRuum Kogu tõde treeingust 22.25 Reisisari Polaartrip, 8/8 22.45 Eesti TOP 7 23.30 Kell pool neli 00.52 ERR uudised

Kanal 11

06.35 Sõnasõda* 07.25 Saint Tropez: Valus kaotus 08.30 Doktor Oz*: Õnnetikuks sa-

mise plaan 09.25 Doktor Oz: Restoranide varjatud saladused 10.20 Ellen* 11.15 Superlapsehoidja* 12.10 Top Shop 12.25 Miss Marple*, 18: Tuhkur hobune 14.20 Tee õnnele, 463 15.15 Tee õnnele, 464 16.10 Superlapsehoidja 17.05 Naistekliinik, 17: Emadus 18.00 Doktor Oz: Paljastatud tervise müüdid 19.00 Sõnasõda 20.00 Ellen 21.00 Kuidas alasti hea välja näha? 5 22.00 Põgene-nud: Kariibi merehädaline 23.00 Kummaline seks: Eesnähk ja topeltvagiina 23.30 Seksini-pid 00.00 Reporter 00.50 Naistekliinik*, 17 01.40 Sõnasõda* 02.30 Saint Tropez* 03.25 Doktor Oz*: Paljastatud tervise müüdid 04.10 Doktor Oz*: Restoranide varjatud saladused 05.00 Reporter* 05.45 Talisman, 4

TV6

06.00 Hommikuraadio 09.00 Seitsmesed uudised 09.30 Kodu keset linna 1, 53 10.00 Kutsuge Cobra 11 1, 7 11.00 Müüt 13.10 Top Shop 13.30 Kodu keset linna 1, 54 14.00 Bri-gaad 3 1, 1 15.00 Kutsuge Cobra 11 1, 7 16.00 Kuidas ma kohtasin teie ema 2, 19 16.30 Kälimehed 3, 8 17.30 Kutsuge Cobra 11 1, 8 18.30 Simpsonid 13, 14 19.00 Clevelandi show 3,

HOROSKOOP

JÄÄR Soositud on igasugune avalik-ühiskondlik tegevus. Sobiv hetk selleks, et teha avalikkusele teatavaks oma plaanid, soovid ja vajadused.

SÖNN Su mõttekäigud ja arut-lused on vastuolulised, mistõttu kõhkled otsuste langetamisel. Hetk nõuab sinu käest nüüd stam-bivaba ja loovat mõtlemist.

KAKSIKUD Pisiasjad võtavad sul hoo maha. Ürita inimesi näha terviklikena, ära kritiseeri nende üksikuid omadusi.

VÄHK Võimalik, et sul tuleb valida mineviku ja tuleviku vahel. Ehk siis vanade harjumuste ja uute proovi-kivide vahel.

LÕVI Sinu soov olla kõiges esi-mene võtab nüüd kummalise vormi. Lood väga keerukaid süsteeme ja mudeleid, mille abil loodad end teistest ette rebida.

NEITSI Kannad endas erootilist laengut, mis teistel märkamata ei jää. Suurepärane päev ka avalikeks esinemisteks ning endale ja oma tegemistele reklaami tegemiseks.

KAALUD Veenuse tugev asend loob eeldused põnevateks selts-kondlikeks arenguteks. Ka võid täna tunda vajadust kulutada meelelahutuse ja luksuse peale.

SKORPION Päev tootab tulla igati viljakas – aga seda vaid siis, kui saad üle oma põikpäisusest. Suhetes kipud olema liiga jäik ja paindumatu.

AMBUR Sul on õigus ka omaette olemisele. Naudi privaatsust, sa ei ole telefoni ega muude segavate pisiasjade ori. Täna pead korrali-kult välja puhkama.

KALJUKITS Isegi kui sul on praegu palju muresid, tunned, et mõte jookseb ebatavaliselt kiirelt ja selgelt. Probleeme on kerge lahendada.

VEEVALAJA Ürita mitte laiali valguda – keskendu ikka kõige tähtsamale! Infoga ning eriti eri sorti infokandjatega käi hoolikalt ümber.

KALAD Su sõprade sõnad on sulle toetuseks juhul, kui sul on raske. Ja kui sul endal on jõudu, on sinu sõnad toetuseks su sõpradele. Põhiline on oskus olla siiras ja avada end neile, kes seda vajavad.

ILM

Teispäev –2...+4
Kagutuul 5–10 (12) m/s

Kolmapäev –1...+7
Lääne- ja edelatuul 5–11 m/s

Neljapäev 0...+5
Kagutuul tugevneb 5–12 (17) m/s

Reede +3...+10
Lõuna- ja kagutuul 6–12 (19) m/s

RISTSÕNA

	...RAHA (mündid) TANTSUJA ... VARDJA	DRIGENT ... TALI NOOR ABIELU-NAINE	METALL PAKK, PAMP	SODIAAGI-MARK SULGPAL-LUR ... TOLMOFF	VÄIKE RESTORAN TEGDMISTE-PROOV	UMB... RHODE ISLAND	PART (vene k.) RIIK AASIAS	KEEMIA INSTITUTE TERAVILI HARJUMAA VALD	VAESTE-MAJA METALL
TOONE-KURELINE									
VALJUMIS-AVA									
SUUREMALT JAOLT									
EINSTEIN									
HAMBA-PASTA PAKEND									
KULA PUKA VALLAS									
EMAPUU									
UMBRUSEST ERINEV VÄIKE PINNAOSA									
LINNAOSA									
RAHALINE LAEN									
HOBU-RAKENDI OSA									
LIUKUMIS-SUUND									
KALLIS									
INDIA NAISE RIIETUSESE									
VAGA TAH-TIS ISIK									
PALK MUU-RI LOUKU-MISEKS									
... ON INIMLIK									
KAALIUM									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

•• Vene tuumaallveelaeva kapten kutsub välja oma vanemabi: „Mis tõuge see paar minutit tagasi oli?”

„Ah see... Teate, mitšman Serdjukov sai just raadiogrammi, et ta naine sõitis oma ülemusega Nizzasse puhkama...”

„Noh, ja?”

„Noh, ja nüüd Nizzat enam ei ole...”

•• „Kui palju ma võlgnen?” küsib Rabinovitš pärast meditsiinilist ülevaastust.

„Viiskümmned eurot,” vastab arst.

„Sellisest summast ei saa juttugi olla.”

„Siis kolmkümmend eurot.”

„Mitte mingil juhul.”

„Siis kümme.”

„Ei.”

„Palju te siis maksta saate?”

„Mitte sentigi.”

„Miks te siis nii kalli arsti vastuvõ-tule tulite?”

„Oma tervise heaks pole mul mil-lestki kahju.”

•• Teenijanna: „Professor, ukse taga on kerjus, kes palub endale midagi anda.”

Professor: „Hea küll, andke talle need algebraülesanded.”

SUDOKU Pappocom Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

		8		3			7	2	
3		5							
		7				8	1		
				8	5	1			4
9			6	3	4				
		8	7				2		
							8		6
	9	3				2		5	

Sudoku reeglid

•• Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

9	5	6	2	3	8	1	4	7
8	7	3	4	1	6	2	9	5
4	1	2	5	9	7	8	3	6
6	9	4	7	5	2	3	1	8
2	8	7	3	6	1	4	5	9
1	3	5	9	8	4	7	6	2
7	4	1	6	2	5	9	8	3
3	6	8	1	7	9	5	2	4
5	2	9	8	4	3	6	7	1

Pauer KRISTIAN PAUR

NII, KES TAHAB VITAMIINI!?

MINAA!!

TAHAN VEEL!

SEDA TOHIB VÕTTA ANNULT UKS TABLETT KORRAGA...

KRÖMPS

KRÖMPS

...AGA MA VÕTANGI ÜHE KORRAGA...

Dilbert SCOTT ADAMS

MIS TEGEVJUHT SAAB, KUI TA ON HEAD TÖÖD TEINUD?

VIIS-KÜMMEND MILJONIT TAALA BOONUST.

MIS MINA SAAN, KUI MA OLEN HEAD TÖÖD TEINUD?

TÖÖD JUURDE.

MIS ON SINU PARIM PAKKUMINE, MIKS MA EI OLE MOTI-VEERITUD?

KEHVAD GEENID.

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi: www.epl.ee/sudoku

Aed

Urmas Laansoo
Tallinna botaanikaad

MUST LEEDER

Leedrimarjadest hoidised ja vein

Alates 17. sajandist kasvatatakse Eesti parkides ja aedades ilupõõsana musta leedrit (*Sam-bucus nigra*). Peamiselt Lääne-Eestis ja lääne-saartel on must leeder metsistunud. Juunist kuni augustini puhkevad taimel väikeste valgete õitega lamedad õisikud. Musta leedri sügisel küpsevad sinakasmustad viljad on söödavad, kuid muud taimeosad mürgised. Musta leedri viljadest võib teha hoidiseid, veini ja mahla.

Eestis kasvatatakse ka musta leedri lõhes-tunud lehtedega või kirjulehiseid sorte. Need on enamasti roheliste lehtedega looduslikust liigist talveõrnemad. Mandril ei ole must leeder täiesti talvekindel. Puitumata okste tipud saavad talve jooksul külmakahjustusi, kuid kasvuajal taastub põõsas kiiresti.

Kui aiapidaja ei tunne ise viljade vastu huvi, söövad neid lume ja külma saabudes linnud. Must leeder on kasvukoha ja pinnase viljaku-se suhtes vähenõudlik, kuid on ilusam ja tihe-dama võraga päikesepaistelisel kasvukohal.

ÄÄDIKAPUU

Kaunid punased karvased viljad

Põnevad koonulised kauapüsivad vilikonnad ja väikesed punaste karvadega tihedasti kaetud luuviljad on Kanada kaguosast ja USA ida-osast pärit äädikapuu (*Rhus typhina*). Äädika-puud aeda istutades peab talle jätma kasva-miseks küllaldaselt ruumi, sest tal on rohke juurevõsu moodustamise võime. Äädikapuu on eriti pilkupüüdev just sügisel, kui lehestik muutub väga kirevaks. Pärast lehtede lange-mist kaunistavad taime talv läbi küünlataoli-sed punased karvased vilikonnad.

Kauapüsivate viljadega taimed

Põnevate viljadega taimi on palju, tuleb vaid neid tunda ja sobilikku paika istutada. Enamik huvitava vormi või hea maitsega vilju variseb pärast valmimist või söövad linnud ja taimtoidulised loomad need ära, kuid on ka neid, mis püsivad okstel kaua.

Hekitaimena tuntud liguster (*Ligustrum*) on kauapüsivate mustade viljadega põõsas. Õlipuuliste (*Oleaceae*) hulka kuuluva ligustri tuntumad sugulased on sirel, saar ja jasmiin.

Ligustri perekonda kuulub 40 liiki heitlehiseid ja igihal-jaid põõsaid ja puid. Nende kodumaa on Põhja-Aafrika ning Ida- ja Kagu-Aasiast kuni Austraaliani. Euroopast ja Vahemere maadelt pärit harilik liguster (*L. vulgare*) on õhu-saastele vastupidav ja kasvuko-ha suhtes vähenõudlik. Harvem kasvatatakse Eestis iboota ligustrit (*L. ibota*) ja hokkaido ligustrit (*L. tschonoskii*).

Liguster on pooligihaljas taim. Lume all säilivad lehed sageli ületalve rohelistena. Tema hea omadus on sügisel kaua rohelisena püsivad lehed. Põõsa mustad viljad on inimesele mürgised ja nende söömisest tuleb hoiduda. Pakaseli-

Eriti hästi sobib punaste viljadega Maacki kuslapuu linnusõbraliku inimese aeda.

sel lumeta talvel võib liguster saada külmakahjustusi, kuid taastub allesjäänud osast enamasti kiiresti. Ligustrit kasvatatakse vabakujulise või pügata-tava hekina.

Ilutaim kuslapuu

Läikivate säravpunaste viljadega on Maacki kuslapuu (*Lonicera maackii*). Suurde, 180-liigilisse kuslapuu perekonda kuulub heitlehiseid ja igihaljaid põõsaid ning liaane.

Kuslapuu perekonna levila on suur. Euroopa on 16 liigi kodumaa, aga neid kasvab ka Hiinas, Mehhikos ning USA-s.

Õied on kuslapuudel sage-li kahekaupa ja vili alusel kokku kasvanud. Sellel taimel on huvitavad seriaalsed pun-gad: ühe lehe kaenlas ülestiku mitu punga. Viljapõõsana kasvatatakse söödavat kuslapuud (*L. caerulea var. edulis*).

Enamasti kasvatatakse kuslapuid ilutaimena. Võõrliiki-dest on meil kõige tuntumad roosade või valgete õitega tata-ri kuslapuu (*L. tatarica*) ning

ronivate varte ja lõhnavate õitega lõhnav kuslapuu (*L. capri-folium*). Harvem kasvatatakse Eestis täiesti talvekindlat Ida-Aasia parasvöötmealadelt pärit Maacki kuslapuud. Kahe kuni kolme meetri kõrguseks kasva-val põõsal puhkevad juunis või juuli algul lumivalged õied.

Väikesed kerajad säravpunased viljad püsivad põõsal uue aastani. Maacki kuslapuud võib kasvatada aias väikese rühmana või üksikpõõsana. Eriti hästi sobib taim lin-nusõbraliku inimese aeda.

Söödavad hapukad hilisügisel küpsevad viljad on kirss-kontpuul (*Cornus mas*). Kevadel enne lehtimist kollaste õitega õitsev kirss-kontpuu kasvab loodusli-kult suurel alal Lõuna-Euroopast kuni Iraanini.

Looduses on põõsa kõrgus viis kuni 12 meetrit, meil kasvab ta madalamana, kolme-nelja meetri kõrgusena. Kirss-kontpuu kahe sentimeetri pik-kused ühe suure seemnega rubiinipunased luuviljad on maitsetult hapukad. Söödavaid vilju võib kasutada keedise ja jookide valmistamiseks.

Meil eksootiliste põnevate viljadega põõsaste hulka kuulub vähetuntud tariõis (*Staphylea*). Tariõie puhetunud kõrvarõngast meenutavad viljad püsivad okstel kevadeni. Ta kahe kuni kolme meetri kõrguseks, kuid vajab aias sooja ja külma põhjatuule eest varjatud kasvukohta. Sagedamini kasvatatakse meil Eestis Euroopast pärit sulgjat tariõit (*S. pinna-ta*), harvem aga Põhja-Ameerika idaosa päritoluga ameerika tariõit (*S. trifolia*). ●

-1- Kirss-kontpuu -2- Maacki kuslapuu -3- Mürgiste mustade viljadega kontpuu -4- Iboota liguster -5- Ameerika tariõis -6- Leeder -7- Äädikapuu Fotod: Tiit Blaht

LEHT + DVD

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastoid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastoid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetuse: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee Eestis uudised 680 4400, kohalikud uudised 322 3487, välisuudised 680 4455, Äri-leht 680 4400, arvamus 680 4450, kultuur 680 4470, sport 680 4490. Tellimine 680 4444, tellimine välismaale KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, reklaam 680 4500. EPL Online www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

